

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Opdrachtgever

VMM
Dokter de Moorstraat 24-26
9300 Aalst

Opdrachthouder

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Identificatienummer

0494170_kalkensevaart_ontwerp_peilbesluit_v2.docx

Projectmedewerkers/auteurs

Matthias Vandersteene, Advisor
Joni Schwaenen, Senior Advisor

Datum	Status/ revisie	Vrijgave
23 oktober 2026	2.0	Dirk Vandenbussche, Process Manager

Inleiding en leeswijzer 3

1 Toelichting bij het besluit 5

1.1 Peilgebied Kalkense Vaart 5

a) Beschrijving van het gebied 6

b) Verbindingen met de bevaarbare waterlopen 10

c) Wetgeving van toepassing in het gebied 12

1.1.1 Gewestplan 12

1.1.2 Ruimtelijke Uitvoeringsplannen 12

1.1.3 Natuurwetgeving 14

1.1.4 Erfgoed 15

1.2 Geïdentificeerde behoeften 17

1.2.1 Natuur 17

1.2.2 Waterveiligheid 21

1.2.3 Landbouw 22

1.2.4 Recreatie 24

2 Peilafspraken 25

2.1 Peilregelingen 25

2.1.1 Peilzone 1: Kalkenvaart 25

2.1.2 Peilzone 2: Scherenmeersen 26

2.2 Peilinstellingen constructies 27

2.2.1 Peilzone 1: Kalkenvaart 27

2.2.2 Peilzone 2: Scherenmeersen 30

2.2.3 Afwijkingen 32

d) Meetpunten in het gebied 33

3 Aanpassingen ten opzichte van vorig peilbesluit 34

4 Peilkaart en begrenzing van het gebied 35

5 Knelpunten en Actieplan 36

5.1 Overzicht van knelpunten 36

5.2 Actieplan 37

6 Timing peilregelingen 38

Inleiding en leeswijzer

De Vlaamse Regering keurde een uitvoeringsbesluit goed over peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten. Het instrument voorziet in een procedure om peilregelingen uit te werken en juridisch te verankeren. Zo wordt verdroging aangepakt en wordt het water zoveel mogelijk vastgehouden volgens de noden in een gebied.

Dit ontwerp-peilbesluit werd opgesteld naar aanleiding van de uitvoering van het besluit van de Vlaamse regering over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten van 5 mei 2023. Via een ministerieel besluit van 27 oktober 2023 werden 26 prioritaire gebieden voor de opmaak van peilbesluiten aangeduid. Het afstroomgebied van de Kalkense Vaart werd hierbij aangeduid. Concreet betekent dit dat de waterbeheerders binnen een termijn van 2 jaar na de aanduiding een ontwerp van peilbesluit moeten voorleggen aan de minister. Door VMM werd een termijnverlenging van 2 jaar aangevraagd en bekomen. In het peilbesluit worden de afspraken rond het peilbeheer geconcretiseerd. Deze zijn gebaseerd op de behoeften zoals omschreven in de Oriëntatienota. Zo werd met input vanuit verschillende bronnen een ontwerp-peilbesluit uitgewerkt.

De voorgestelde peilen kunnen opgevolgd worden via de aanwezige meetpunten en later geëvalueerd worden. Per peilzone worden peilregelingen geformuleerd op basis van de behoeftes. Bovendien worden in het peilbesluit ook de instellingen van de regelbare constructies (stuwen/pompen) in het doelgebied vastgelegd om de beoogde streefpeilen te realiseren. Hierbij wordt ruimte voorzien voor de nodige flexibiliteit zodat ingespeeld kan worden op droge en natte periodes.

In het ontwerp-peilbesluit kunnen ook redenen staan voor het afwijken van bepaalde peilen, randvoorwaarden die moeten worden ingevuld alvorens het peilbesluit in werking kan treden en een actieplan om in de toekomst de beoogde peilen te kunnen realiseren.

Elke zes jaar moet een evaluatie van het peilbesluit uitgevoerd worden om wijzigende omstandigheden of voortschrijdend inzicht mee te kunnen nemen.

Conform het uitvoeringsbesluit moet een peilbesluit het volgende omvatten:

- een toelichting bij het peilbesluit
    - een overzicht van de onbevaarbare waterlopen en de grachten in het gebied én de regelbare en vaste constructies op de voormelde waterlopen en grachten en inrichtings- en beheermaatregelen die de waterbeheerder kan inzetten om de peilregeling te realiseren;
    - een overzicht van de verbindingen met de bevaarbare waterwegen;
    - de wetgeving die voor het peilbeheer in het gebied in kwestie relevant is, en de wijze waarop daarmee is omgegaan;
    - de geïdentificeerde behoeften, vermeld in artikel 26/1, § 2, van dit besluit, waarmee in het gebied rekening moet worden gehouden;
    - de meetpunten die in het gebied aanwezig zijn of aangebracht worden om de peilregeling te monitoren
- ontwerp van peilregeling
    - peilregeling per peilzone
    - toelichting bij peilregeling:
        - een grondige motivering van de peilregeling, waarbij rekening gehouden wordt met de verschillende belangen in het gebied;
        - de peilinstellingen voor de regelbare constructies die ingezet worden om de peilregeling te realiseren
- aanpassingen ten opzichte van het vorige besluit
- een peilkaart

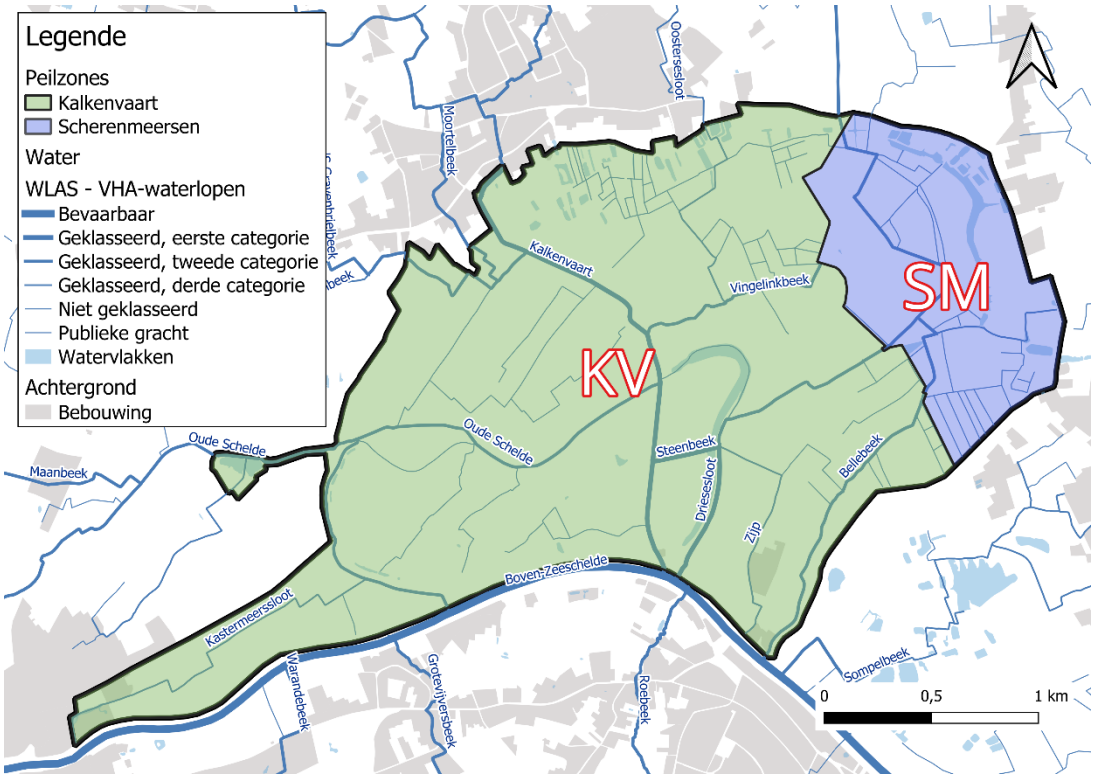
- overzicht van de knelpunten die met de bestaande inrichting van het gebied of met de bestaande regelbare constructies niet of niet volledig opgelost kunnen worden
- een actieplan om de knelpunten te remediëren, met daarin de maatregelen die daarvoor nodig zijn, de vermelding welke waterbeheerder of andere instantie de voormelde maatregelen neemt en binnen welke termijn dat gebeurt
- kwaliteitsbeoordeling (plan-mer, passende beoordeling, Natuurtoets,…)

1 Toelichting bij het besluit

1.1 Peilgebied Kalkense Vaart

Voor het peilbesluit van de Kalkense Vaart wordt de begrenzing gebruikt zoals weergegeven op Figuur 1. Het gebied van de Kalkense Meersen is ruim 600 ha groot, maakt deel uit van het Benedenscheldebekken, en ligt op het grondgebied van de gemeentes Wetteren, Laarne (Kalken), Wichelen (Schellebelle) en Berlare (Overmere, Uitbergen). De grenzen van het peilgebied volgen de lagergelegen kom van de Kalkense Meersen. Het wordt begrensd door de hoger gelegen (+5 mTAW) dorpskernen van Overschelde, Heesvelde, Kalken, Overmere en Uitbergen en in het zuiden door de Schelde. In het noordoosten sluit de Kalkense Meersen aan op het Berlare Broek, een relatief uitgestrekt laagveengebied. Tussen de Kalkense Meersen en het aangrenzende gebied Wijmeers ligt tegen de Schelde nog een kleine woonkern, Aard. De Kalkense Meersen en Wijmeers zijn van elkaar gescheiden door een dijk.

Het peilgebied wordt opgesplitst in peilzones op basis van de opdeling van het gebied in leefgebieden voor vogelsoorten waarop specifiek gefocust wordt in reeds lopende projecten binnen de Kalkense Meersen, die kaderen in het Sigmaplan en de Blue Deal. Dit leidt tot de peilzones Scherenmeersen en Kalkenvaart. Peilzone Scherenmeersen wordt specifiek ingericht als moerasgebied en rietland met open water en zal fungeren als leefgebied voor moerasvogels, zoals de roerdomp en porseleinhoen. Deze doelen vragen een hoger en min of meer constant waterpeil. Het overige gebied van de Kalkense Meersen, peilzone Kalkenvaart genaamd, wordt voornamelijk ingericht in functie van de kwartelkoning en weidevogels. Bovengenoemde kapstoksoorten leiden tot de ontwikkeling van een leefgebied waar andere doelsoorten onder het Sigmaplan op kunnen meeliften. Peilzone Kalkenvaart laat een meer variabel peil toe dan in de Scherenmeersen.

Figuur 1: Begrenzing van het peilgebied Kalkense Vaart en de afgesproken peilzones waarin peilbeheer onafhankelijk van elkaar kan plaatsvinden. SM is peilzone Scherenmeersen en KV is peilzone Kalkenvaart.

a) Beschrijving van het gebied

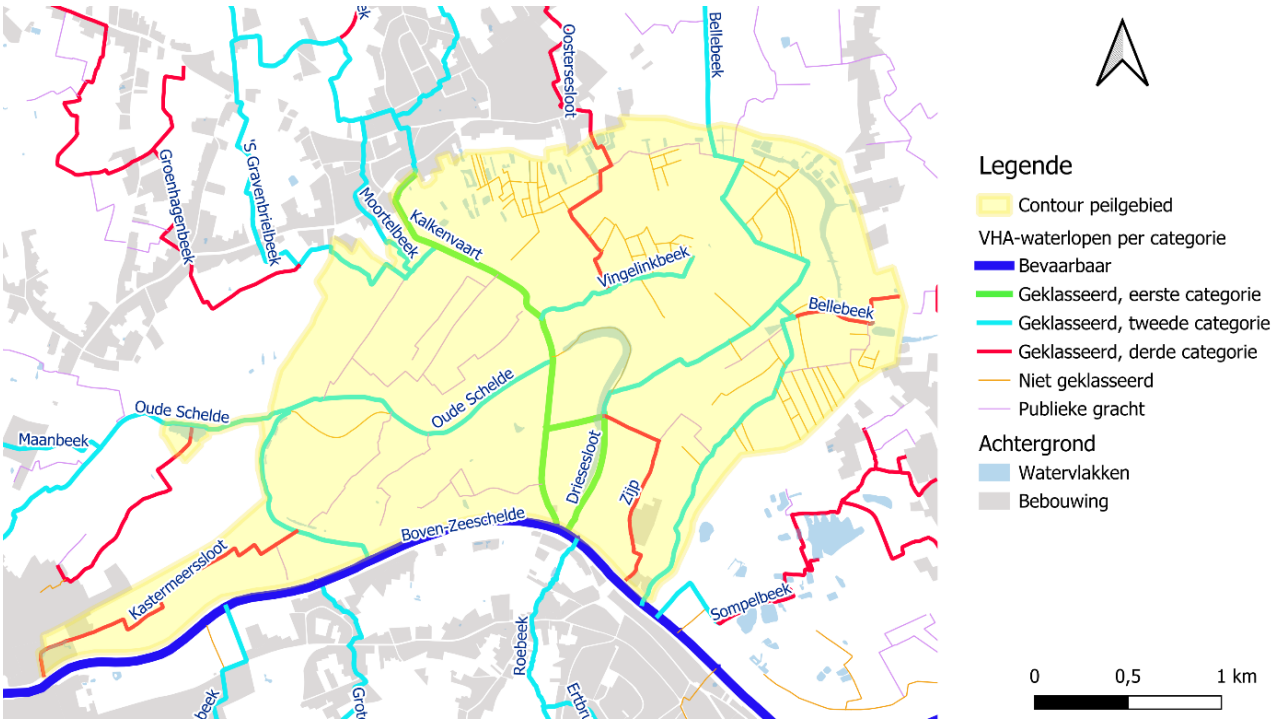
Onbevaarbare waterlopen en grachten

Het peilbesluit wordt opgemaakt voor de onbevaarbare waterlopen en grachten binnen de begrenzing van het gebied. Gezien het besluit van de Vlaamse regering omtrent peilbeheer zijn oorsprong vindt in de wet op de onbevaarbare waterlopen, vallen de bevaarbare waterlopen hier per definitie niet onder. Op Figuur 2 staan de onbevaarbare waterlopen en grachten aangeduid die onder het toepassingsgebied van het toekomstig peilbesluit komen te liggen. Ter verduidelijking wordt de Oude Schelde, een oude Scheldearm, door de Kalkenvaart opgesplitst in een westelijk en oostelijk deel. Het oostelijk deel laat water gravitair afstromen van de Kalkenvaart naar de Driesesloot. De westelijke Oude Schelde ontwatert het westelijk deel van de Kalkense Meersen en kan op zijn beurt in drie stukken opgedeeld worden:

- Een westelijke tak: dit deel ontvangt water van de Kastermeerssloot, die zelf water ontvangt van de deelgemeente Overschelde en het effluent van de RWZI Overschelde. Via een uitwateringsconstructie van terugslagkleppen en schotbalken mondt deze waterloop uit in de Schelde. Dit westelijk stuk staat niet in verbinding met de stroomopwaarts gelegen Oude Schelde komende van Overschelde.
- Een zuidwaartse uitstulping dat aan het overgangspunt van de Oude Schelde en de Sloot werd afgedamd, maar dat aan het afwaartse uiteinde verbonden is met de Sloot.
- Een oostelijke tak, de Sloot, die loost op de Kalkenvaart en die het verlengde vormt van de Oude Schelde

De geklasseerde onbevaarbare waterlopen waarop het peilbesluit van toepassing is, worden opgesomd in Tabel 1.

Andere, ongeklasseerde grachten gevat door het peilbesluit worden mee in onderstaande figuur aangegeven.

Figuur 2: Waterlopen onder het toepassingsgebied (gele zone) van het peilbesluit.

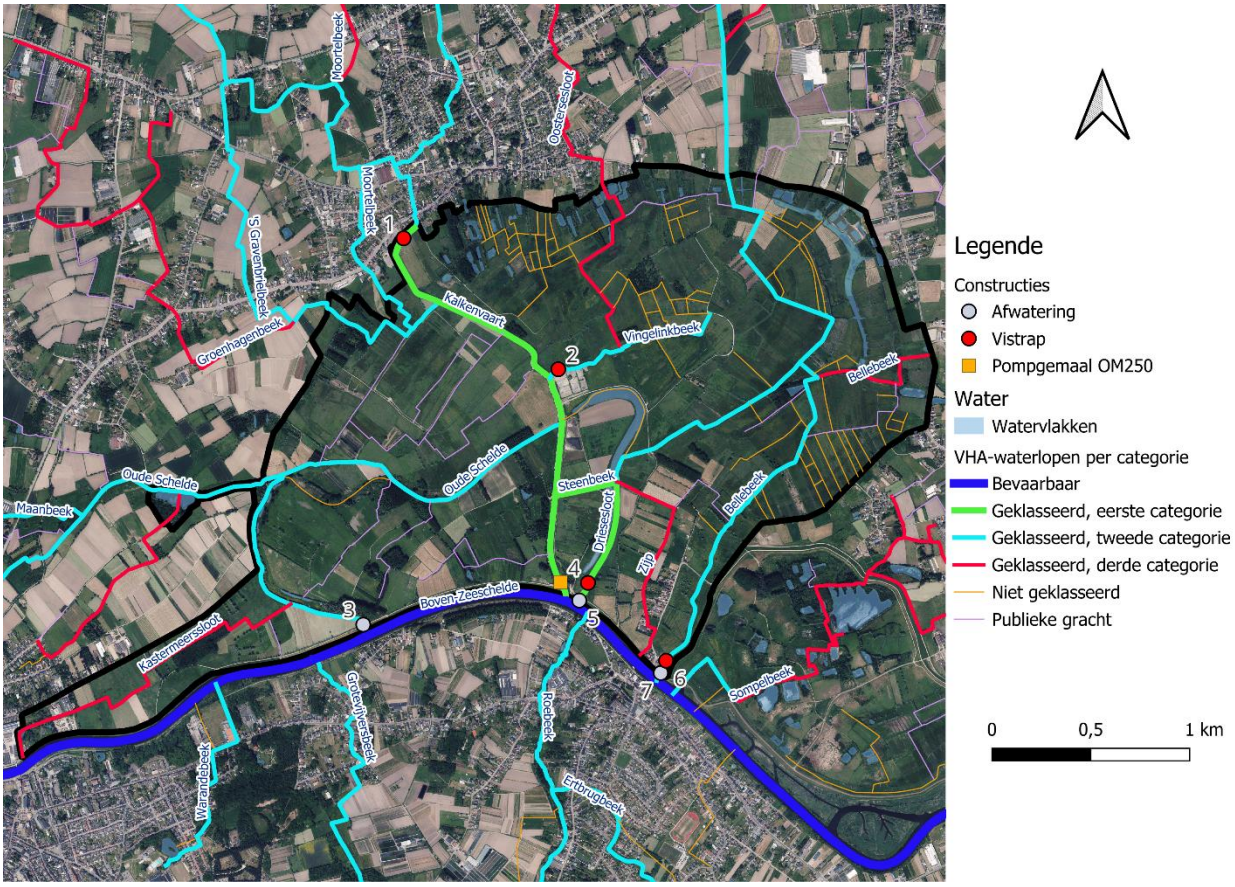
Tabel 1: Waterlopen die voorkomen binnen de Kalkense Meersen, samen met de categorie van de waterloop en de beheerder. n.k. staat voor "Niet geklasseerd".

Waterloop	Categorie	Beheerder
Kalkenvaart (OS147)	1	VMM
Steenbeek (OS781)	1	
Driesesloot (OS133a)	1	
Driesesloot (OS133a)	2	Polder van Belham
Westelijke Oude Schelde (OS150)	2	
Bellebeek (OS132)	2	
Oude Schelde/Sloot (OS041)	2	
Oostersesloot (OS140)	2 en 3	
Vingelinkbeek (OS140PQ)	2	
's Gravenbrielbeek (OS142)	2	
Moortelbeek (OS143)	2	
Kastermeerssloot (OS150a)	3	
Zijp (OS133b)	3	
OS150b	3	
Oostelijke Oude Schelde	Niet geklasseerd	ANB

Aanwezige regelbare constructies en vaste constructies

Om het peil op de waterlopen en grachten te kunnen regelen is infrastructuur nodig. Hieronder volgt een oplijsting van de kunstwerken die reeds aanwezig zijn en invloed hebben op het waterpeil in het gebied. De locatie van deze constructies wordt weergegeven in Figuur 3, waarbij de nummers overeenkomen met de desbetreffende kunstwerken in onderstaande oplijsting.

- Kalkenvaart (totale capaciteit 8 m³/s, 4 pompen)
- Afwateringsconstructie op de Driesesloot: Schotbalken en terugslagkleppen (nr. 5) in combinatie met een vistrap (nr. 4)
- Afwateringconstructie op de Bellebeek: Schotbalken en terugslagkleppen (nr. 7) in combinatie met een vistrap (nr. 6)
- Afwateringsconstructie op de westelijke Oude Schelde: Schotbalken en terugslagkleppen (nr. 3)
- Vistrap Vingelinkbeek (nr. 2)
- Vistrap regenwatergracht Kalken (nr. 1)

Figuur 3: Locaties van de constructies in de waterlopen stromend door het peilgebied.

Inrichtings- en beheermaatregelen

In het project 'Wetland Kalkense Meersen' van VMM en ANB, dat kadert binnen het Sigmaplan, werd de oude Scheldemeander opengelegd en werd het (grond)waterpeil in beperkte mate verhoogd. Dit moet de verdroging van de Kalkense Meersen inperken en zorgen dat dit gebied een klimaatbuffer wordt. Dergelijke wetlands wapenen tegen droogte en zijn tegelijk een natuurlijke buffer tegen hevige regenval[1]. De werken legden zich vooral toe op de kwaliteit van de waterloop, de strijd tegen verdroging en het oplossen van vismigratieknelpunten. De pompen van het pompgemaal werden zodanig geregeld dat ze in werking treden bij een waterpeil dat 20 cm hoger is dan voorheen. Op die manier wordt een habitat gecreëerd dat gunstiger is voor de doelsoorten in het gebied. Het gemaal fungeert momenteel op het hoogst haalbare aanslagpeil. Aan de Kalkenvaart is een plasberm van 6 m breed en 700 m in lengte uitgegraven om meer ruimte voor water en rietmoerassen te creëren. Daarnaast werd de oostelijke Oude Schelde hersteld. Deze watervoerende geul vormt nu een verbinding tussen de Kalkenvaart en de Driesesloot waarlangs water gravitair naar de Schelde kan stromen. Minder werking van de pompen betekent ook een lager energieverbruik en minder visschade[2].

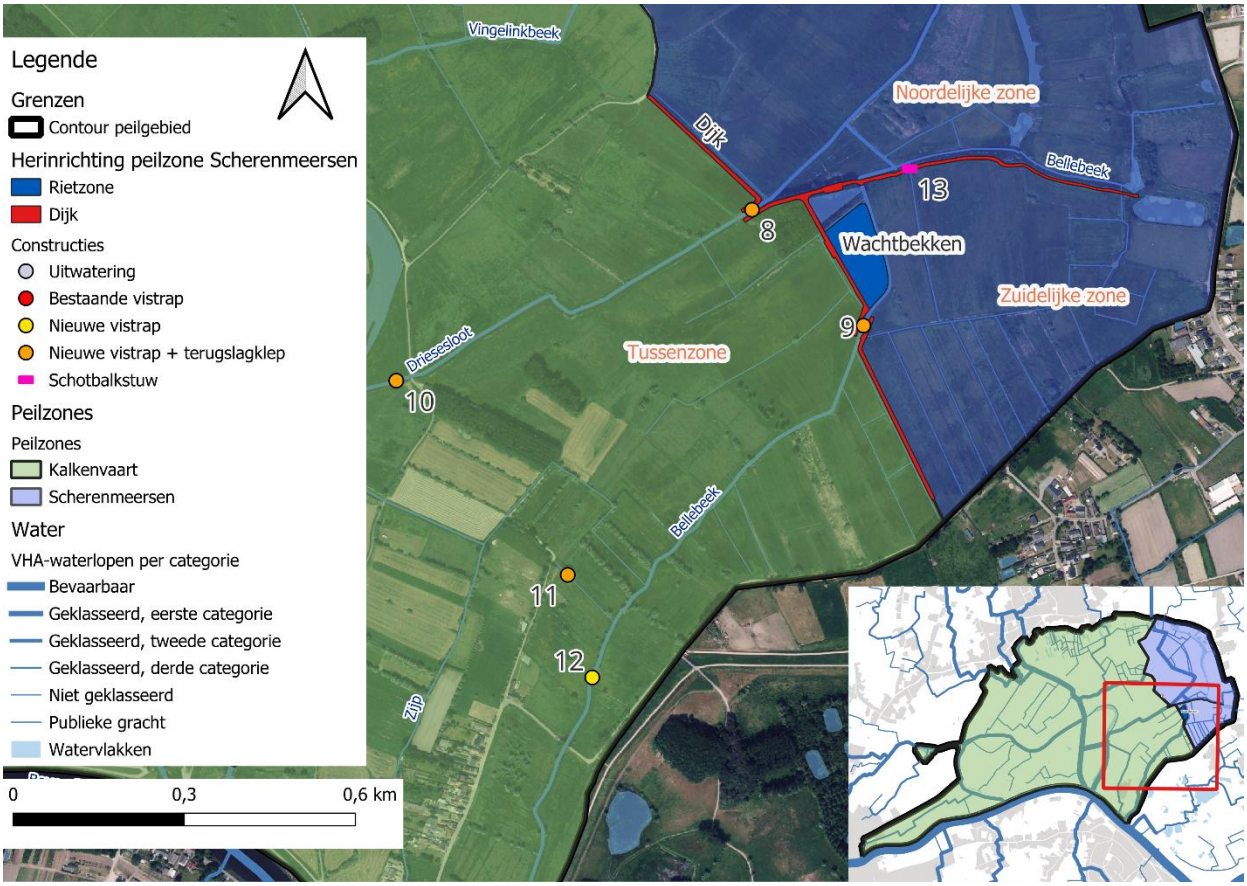
Projecten zijn lopende om de Kalkense Meersen verder in te richten in functie van de beoogde natuur-, water- en veiligheidsdoelstellingen. De VMM wenst een nieuwe afwateringsconstructie te bouwen die voor een vlottere gravitaire afvoer zorgt dan de huidige constructie en een visvriendelijke pompgemaal waarbij het aanslagpeil verhoogd kan worden.

ANB plant daarnaast ook de realisatie van een aantal constructies in functie van de aangepaste peilinstellingen in enkele zones, voornamelijk in de Scherenmeersen (Figuur 4). Een dijk met twee vistrappen, één in de Driesesloot (nr. 8 op Figuur 4) en één in de Bellebeek (nr. 9 op Figuur 4), moet de Scherenmeersen afschermen van de afwaartse peilzone Kalkenvaart, waar de mogelijkheid bestaat om een andere peilregeling aan te nemen. De dijk heeft een hoogte van 3.60 mTAW. Afwaarts van de indijking wordt mogelijks tijdelijk een overgangszone gecreëerd tussen de Scherenmeersen en peilzone Kalkenvaart. Hier zou een hoger peil aangehouden kunnen worden dan in peilzone Kalkenvaart in afwachting van de bouw van het nieuwe pompgemaal. Een hoger peil zou worden ingesteld door de bouw van drie afwaartse vistrappen (nr. 10, 11, 12 op Figuur 4). Deze vistrappen hebben echter een lagere peilinstelling dan het streefpeil in peilzone Kalkenvaart (zie hoofdstuk 2. Peilafspraken) waardoor ze bij de inwerkingtreding van de nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart permanent zouden verdrinken en geen functie meer zouden bekleden. De tussenzone verdwijnt dan.

Een dijk scheidt de Scherenmeersen in een noordelijk en zuidelijk deel. Ook bevindt er zich een rietzone met eventueel open water in het zuidelijk deel net opwaarts van de indijking. Hier kan overtollig water uit de Scherenmeersen gestockeerd worden. Er zijn twee overlaten in de dijk voorzien: één waarbij water van de noordelijke zone in de rietzone kan lopen, en één waarbij water van de rietzone naar de tussenzone (of naar peilzone Kalkenvaart vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe afwateringsconstructie) kan stromen. Dit zijn de uitstulpingen in de dijk op Figuur 4. In de dijk die de noordelijke en zuidelijke zone in de Scherenmeersen van elkaar scheidt, is een schotbalkstuw (nr. 13 op Figuur 4) gelegen (bereik van 3.10 – 3.60 mTAW, maximaal 2 schotbalken) die een verbinding voorziet tussen deze twee zones. Alle vistrappen, behalve vistrap nr. 12 op Figuur 4, bezitten een terugslagklep om in tijden van droogte de mogelijkheid te hebben om water vanuit de Schelde binnen te laten in de Scherenmeersen (BOK terugslagklep van 2.30 mTAW voor vistrappen 8 en 9, BOK van 2.10 mTAW voor vistrappen 10 en 11). Water kan zo de Scherenmeersen instromen, maar kan niet uit het gebied wegvloeien. Het effectief inlaten van Scheldewater in de Scherenmeersen is een ander paar

[1] Wetland Kalkense Meersen | Sigmaplan
[2] Meer waterrijke natuur in Kalkense Meersen — Vlaamse Milieumaatschappij

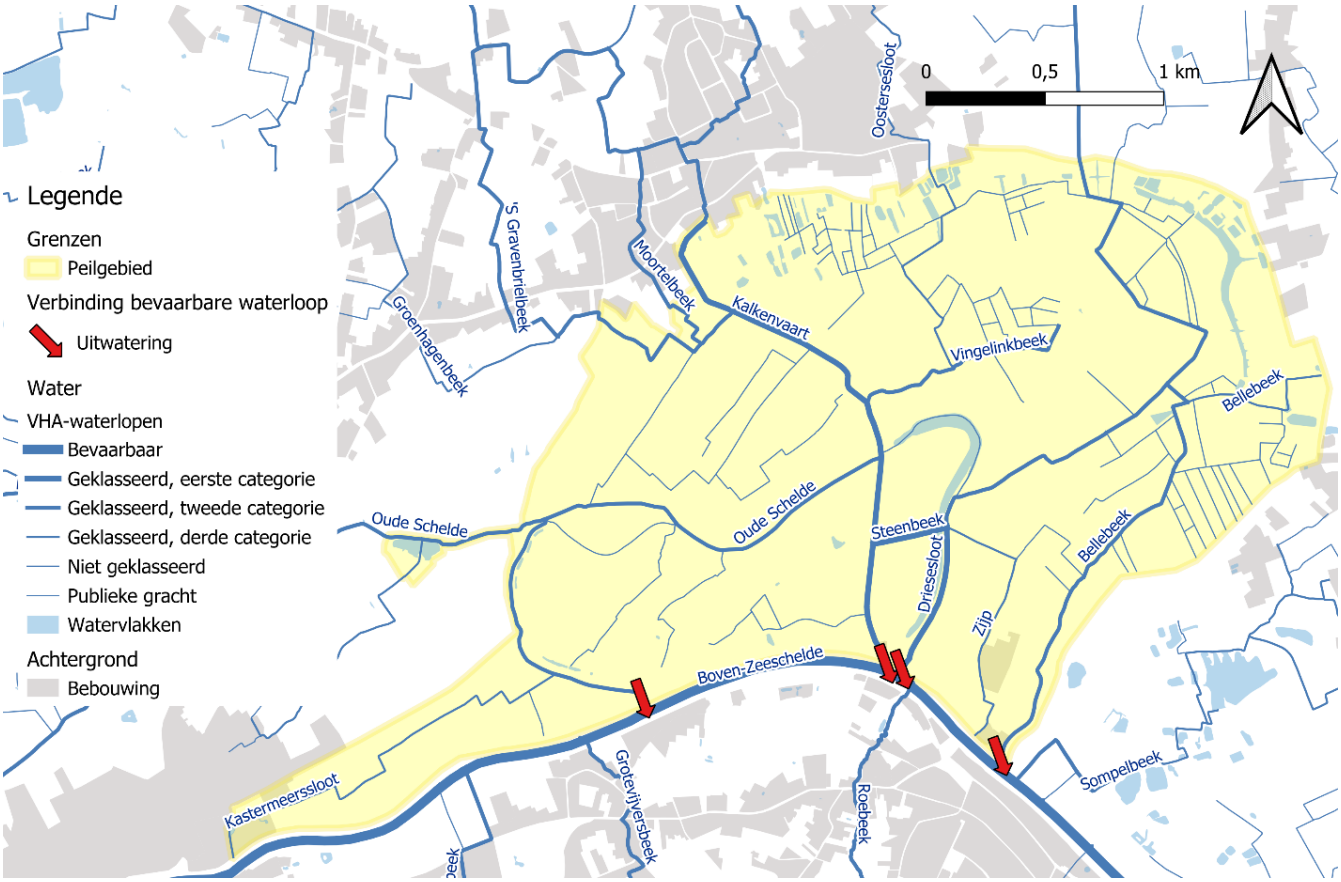
mouwen. Het waterpeil in peilzone Kalkenvaart zou moeten stijgen tot 3.40 mTAW, wat niet evident is door de voorwaarden die gelden voor de inlaat van Scheldewater (zie §2.2.1).

Figuur 4: Wijzigingen in het peilgebied in verband met het vernatten en isoleren van de Scherenmeersen van de rest van het peilgebied.

b) Verbindingen met de bevaarbare waterlopen

In het peilgebied zijn vier verbindingen met de Schelde aanwezig (Figuur 5). De Kalkenvaart staat in verbinding met de Schelde door middel van een pompgemaal, dat de afwatering van een groot deel van de Kalkense Meersen verzorgt. Naast het pompgemaal kan water gravitair naar de Schelde stromen via de afwateringsconstructies in de Driesesloot, Bellebeek en de westelijke Oude Schelde. Alle voorgaand vermelde constructies bezitten valdeuren of terugslagkleppen, die sluiten tijdens periodes van vloed in de Schelde. Hierdoor wordt instroom van Scheldewater in de meersen verhinderd. Water stroomt dus in de huidige situatie in één richting: van de Kalkense Meersen naar de Schelde.

Figuur 5: Overzicht van de connecties met de bevaarbare waterlopen en in welke richting het water kan stromen.

De bevaarbare waterloop de Schelde, in het beheer van de Vlaamse Waterweg nv, valt buiten het toepassingsgebied van dit peilbesluit. Bovenstaande constructies zijn constructies waarvan de instellingen het peil opwaarts in het peilgebied regelen, maar geen significant effect hebben op het peil van de Schelde.

c) Wetgeving van toepassing in het gebied

Voor het gebied Kalkense Vaart werden in het verleden al meerdere plannen opgemaakt. Deze hadden steeds een andere uitwerking, afbakening of juridische implicaties. Tabel 2 geeft hiervan een beknopt overzicht. De belangrijkste van deze plannen worden hieronder verder beknopt toegelicht.

Tabel 2: Overzicht van de ruimtelijke plannen en gebieden aanwezig in het studiegebied.

Plan	Naam
Gewestplannen	Algemeen (28/10/1998), Origineel gewestplan Gentse en Kanaalzone (14/09/1977), Origineel gewestplan Dendermonde (07/11/1978)
Gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen	Gebieden van het geactualiseerd Sigmaplan Kalkense Meersen (26 maart 2010)
Gemeentelijk ruimtelijk uitvoeringsplan	Dorpskern Kalken (17/12/2015)
Habitatrichtlijngebied (SBZ-H)	Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent (BE2300006)
Vogelrichtlijngebied (SBZ-V)	Durme en de middenloop van de Schelde (BVR 23/06/1998)
Erkend natuurreservaat	Kalkense Meersen (E-093; NBP-OV-20-0149)
Gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)	Vallei van de Boven Zeeschelde van Kalkense meersen tot Sint-Onolfspolder (GEN)
Beschermd Erfgoed	UNESCO-erfgoed Geopark Schelde Delta, Kalkense Meersen en Heisbroek (landschappelijk geheel), Kasteel Ter Weiden met kasteelpark (Landschappelijk/bouwkundig erfgoed)

1.1.1 Gewestplan

Het gewestplan heeft quasi geen invloed meer op de ruimtelijke planning in het peilgebied. Het is nagenoeg overal vervangen door de ruimtelijke uitvoeringsplannen, behalve in de buurt van Aard en in het westelijke gedeelte van de Kastermeersen. De bewonerskern van Aard wordt aangeduid als woongebied met landelijk karakter en de omgeving er rond als agrarisch gebied met ecologisch belang. Het westelijke deel van de Kastermeersen is, in volgorde van de Kalkense Meersen naar Overschelde toe, bestemd als agrarisch gebied met landschappelijke waarde en industriegebied.

1.1.2 Ruimtelijke Uitvoeringsplannen

Een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) geeft uitvoering aan een ruimtelijk structuurplan. Het heeft een verordenende waarde voor alle overheidsbeslissingen en legt voor de in het plan opgenomen percelen onder meer vast:

- welke activiteiten er (niet) mogen plaatsvinden,
- waar al dan niet mag worden gebouwd en aan welke stedenbouwkundige voorschriften huizen en constructies in een bepaalde zone moeten voldoen
- hoe een bepaald gebied ingericht en beheerd moet worden.

Het GRUP 'Gebieden van het geactualiseerde Sigmaplan "cluster Kalkense Meersen"' (goedgekeurd op 26 maart 2010) bestemt nagenoeg het volledige peilgebied als 'reservaat en natuur' (Figuur 6). Dit houdt in dat het gebied bestemd is voor de instandhouding, de ontwikkeling en het herstel van de natuur, het natuurlijk milieu en bos. Recreatief medegebruik is een ondergeschikte functie. Alle werken, handelingen en wijzigingen die nodig of nuttig zijn voor de instandhouding, het herstel en de

ontwikkeling van de natuur, het natuurlijk milieu en de landschapswaarden zijn toegelaten. De handelingen met betrekking tot volgende zaken, in het kader van peilbeheer, zijn toegestaan:

- het behoud en herstel van het waterbergend vermogen van rivier- en beekvalleien
- het behoud en herstel van de structuurkenmerken van de rivier- en beeksystemen, de waterkwaliteit en de verbindingsfunctie
- het behoud, het herstel en de ontwikkeling van overstromingsgebieden, het beheersen van overstromingen of het voorkomen van wateroverlast in voor bebouwing bestemde gebieden
- het beveiligen van vergunde of vergund geachte bebouwing en infrastructuren tegen overstromingen
- de nautische veiligheid

Infrastructuurwerken gerelateerd aan educatie, recreatie en bewoning zijn enkel toegelaten indien ze verenigbaar zijn met de waterbeheerfunctie van het gebied en het waterbergend vermogen van rivier- en beekvalleien niet doen afnemen. Verdere beperkingen zijn verder beschreven in Bijlage II: stedenbouwkundige voorschriften (Artikel 1.2 en 1.3)[3]. Enkele zones in de Springels, Belham en Kastermeersen worden aangeduid als bestemmingsgebied 'landbouw' tot de in het voorschrift aangegeven datum. Hierin mogen alle werken, handelingen en wijzigingen nodig of nuttig voor de landbouwbedrijfsvoering uitgevoerd worden, met uitsluiting van het oprichten van gebouwen en vergelijkbare constructies.

Figuur 6: Verordenend grafisch plan van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Gebieden van het geactualiseerde Sigmaplan "cluster Kalkense Meersen"'[4].

[3] GRUP Bijlage II: stedenbouwkundige voorschriften
[4] GRUP Bijlage I: Verordend grafisch plan

1.1.3 Natuurwetgeving

Op Figuur 7 zijn de afbakeningen te zien van juridisch vastgelegde gebieden met betrekking tot natuur. Deze zones hebben een belangrijke ecologische waarde en moeten beschermd worden. Op meerdere niveaus zijn verschillende gebieden binnen het peilgebied belangrijk.

Natura2000 is een Europees netwerk van gebieden die door de lidstaten van de Europese Unie werden aangewezen als 'Speciale Beschermingszone' (SBZ) ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Deze gebieden zijn aangeduid om Europees beschermde habitattypes en soorten de kans te geven duurzaam te overleven en zo de Europese biodiversiteit te bewaren. De Habitatrichtlijn bewerkstelligt de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora. De Vogelrichtlijn richt zich specifiek op het behoud van de vogelstand[5]. De Kalkense Meersen maken deel uit van het Natura2000-netwerk doordat de Meersen benoemd zijn als zowel Habitatrichtlijngebied (SBZ-H) als Vogelrichtlijngebied (SBZ-V). De Kalkense Meersen zijn deel van SBZ-H "Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent" (BE2300006), een vrij uitgestrekt gebied. Aansluitend vormen ze een bijzondere broed- en overwinteringsplaats voor vele weidevogels. Dit zorgde ervoor dat dit gebied werd opgenomen als Europees Vogelrichtlijngebied (SBZ-V)[6]. Het gebied maakt deel uit van SBZ-V "Durme en de middenloop van de Schelde" (BE2301235). Roerdomp, porseleinhoen en kwartelkoning vormen de kapstoksoorten. Realisatie van hun leefgebieden creëert een geschikt ecosysteem voor alle andere doelsoorten die beoogd worden in het SBZ-H.

Aansluitend zijn de Kalkense Meersen en nabije omgeving aangeduid als faunistisch belangrijk gebied. Zij bakenen naast de SBZ en natuurreservaten ook de gebieden af waar Rode Lijst[7]-soorten voornamelijk foerageren. Juridisch heeft dit minder waarde voor de gebieden zelf. Toch zijn het gebieden waar bedachtzaamheid van belang is, aangezien Rode Lijst-soorten niet mogen worden verstoord.

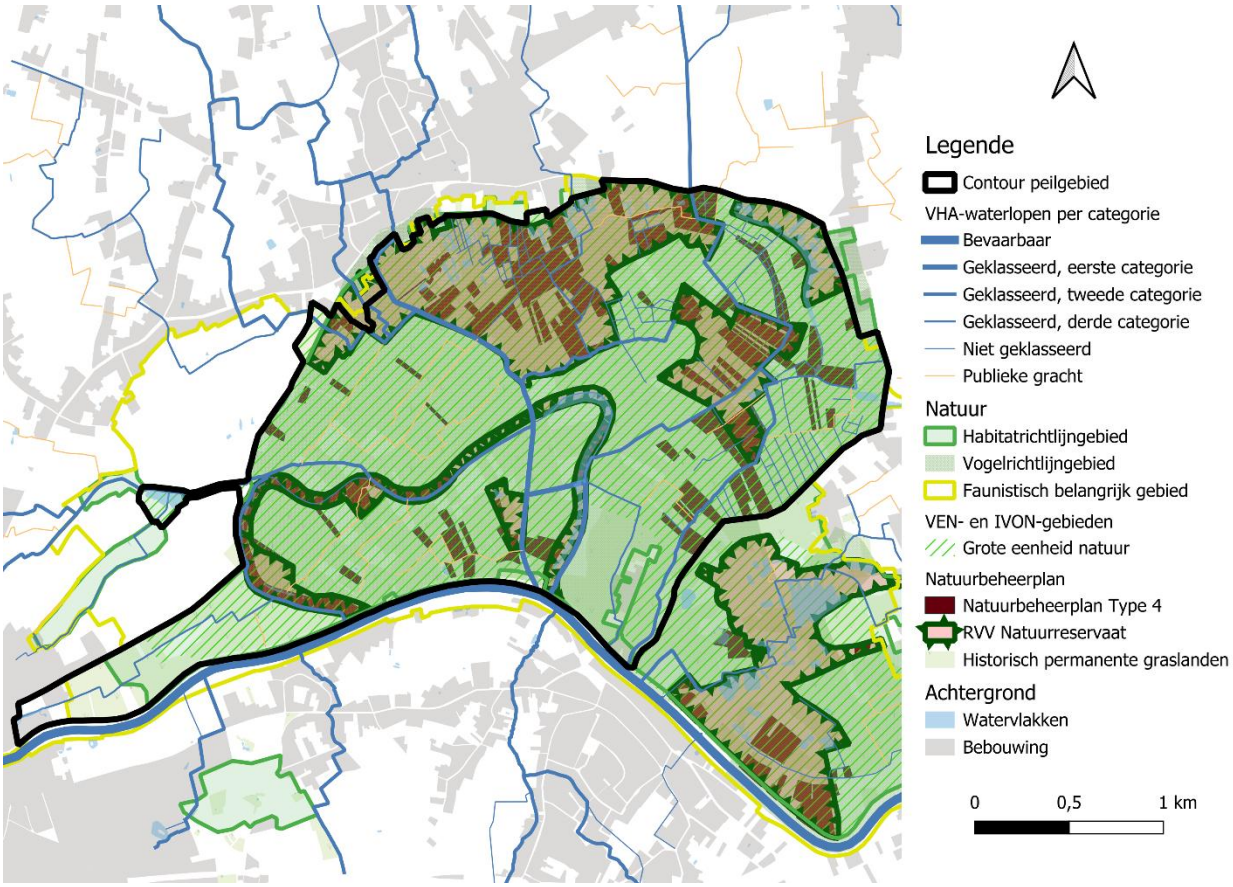
Vervolgens is praktisch het gehele peilgebied aangeduid als VEN-IVON zone. Het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) vormt met zijn grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de natuurlijke structuur in Vlaanderen. Het stelt gebieden in Vlaanderen voor waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving. Op die manier wil het VEN de belangrijke natuurkernen veilig stellen in de toekomst. Voor de instandhouding, ondersteuning en versterking van de natuurkernen wordt voorzien in de afbakening van natuurverwevingsgebieden. Zij vormen als het ware een beschermende jas voor de natuurkernen. Voor de verbinding van de verschillende natuurkernen worden natuurverbindingsgebieden afgebakend. Voorgaande twee gebieden vormen samen het IVON: het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk. In het IVON worden bijkomende kansen gegeven aan planten en dieren. Andere functies zoals landbouw, recreatie, bosbouw, wonen etc. mogen daarbij niet in het gedrang komen. De Kalkense Meersen worden aangeduid als Grote Eenheid Natuur (deel van het VEN). Dit maakt onderdeel uit van het aaneengesloten netwerk Vallei van de Boven Zeeschelde van Kalkense meersen tot Sint-Onolfspolder. Dit is een langgerekte natuurzone langs de Zeeschelde.

Analoog aan SBZ en VEN is ook quasi het gehele peilgebied aangeduid als historisch permanent grasland (HPG). Het natuurdecreet, art.2 definieert 'historisch permanent grasland' als volgt: "een halfnatuurlijke vegetatie bestaande uit grasland gekenmerkt door het langdurige grondgebruik als graasweide, hooiland of wisselweide met ofwel cultuurhistorische waarde, ofwel een soortenrijke vegetatie van kruiden en grassoorten waarbij het milieu wordt gekenmerkt door aanwezigheid van sloten, greppels, poelen, uitgesproken microreliëf, bronnen of kwelzones.". Deze HPG's genieten een

[5] Begrippen | Natura2000
[6] Kalkense Meersen | Natuurpunt
[7] Rode lijsten | Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (vlaanderen.be)

beschermde status onder het natuurdecreet. Het wijzigen van historisch permanente graslanden kan verboden zijn of onderworpen zijn aan de vergunningsplicht vanuit het natuurdecreet. Of de wijziging verboden dan wel vergunningsplichtig is, hangt af van de ligging van het HPG[8].

Ten slotte beschrijven natuurbeheerplannen het beheer van bos en natuur. Ze vormen geen doel op zich, maar een middel om op een bepaald terrein, beheerd ten behoeve van natuurbehoud, bepaalde doelstellingen (i.v.m. ecologie, bosbeheer, landschap, cultuurhistorie, recreatie …) te realiseren. Een natuurbeheerplan kan opgesteld worden voor alle terreinen die beheerd worden ten behoeve van het natuurbehoud. Een natuurbeheerplan type 4 wordt opgesteld voor natuurreservaten. De erkenning als natuurreservaat vestigt een erfdienstbaarheid tot algemeen nut op het terrein, meer bepaald een publiekrechtelijke erfdienstbaarheid van duurzaam gebruik en langdurig beheer van het terrein als natuurreservaat. Verspreid over de Kalkense Meersen beschikken percelen in privé-beheer over een natuurbeheerplan type 4, zogenaamde erkende natuurreservaten.

Figuur 7: Aanduiding van alle gebieden met een natuurbescherming in kader van Natura2000, VEN & IVON, natuurbeheerplannen, natuurreservaten en historisch permanente graslanden in en rond de Kalkense Meersen.

1.1.4 Erfgoed

UNESCO erkent het mondingsgebied van de Schelde tussen Gent en de Westerschelde in Nederland als landschappelijk erfgoed, onder de naam Geopark Schelde Delta[9]. Het peilgebied maakt ook integraal deel uit van het Nationaal Park Scheldevallei, een park dat natuur, landschap en erfgoed beschermt[10].

[8] Ingrepen in de natuur | Dienstensite Natuur & Bos
[9] Unesco Global Geopark Schelde Delta
[10] Nationaal Park Scheldevallei

Het Inventaris Onroerend Erfgoed bestempelt de Kalkense Meersen en Heisbroek als landschappelijk geheel[11]. Landschappelijke gehelen zijn waardevolle landschappelijke ensembles in Vlaanderen, waarin je een geheel van gevarieerde erfgoedelementen terugvindt. In het gebied tussen Gent en Dendermonde kunnen er tal van fossiele meanderbochten te vinden zijn die de prehistorische ontwikkeling van de Schelde blootleggen in het landschap. Ook zijn er in de Meersen nog restanten te vinden van het oude bevloeiingssysteem, i.e. dijken, die de Kalkenaars gebruikten in de periode 16^{e} – 20ste eeuw. Hierbij werd de Kalkenvaart gebruikt om de omliggende meersen blank te leggen waarbij een fijne laag humusrijk slib werd afgezet. Dit diende dan als meststof voor het hooiland.

Verder bevindt er zich aan de noordelijke grens van het peilgebied, in Laarne, het herenhuis Kasteel Ter Weiden, dat samen met zijn kasteelpark een beschermd monument is, alsook landschappelijk en bouwkundig erfgoed[12]. Het kasteelpark bevat een dendrologisch waardevol bomenbestand[13].

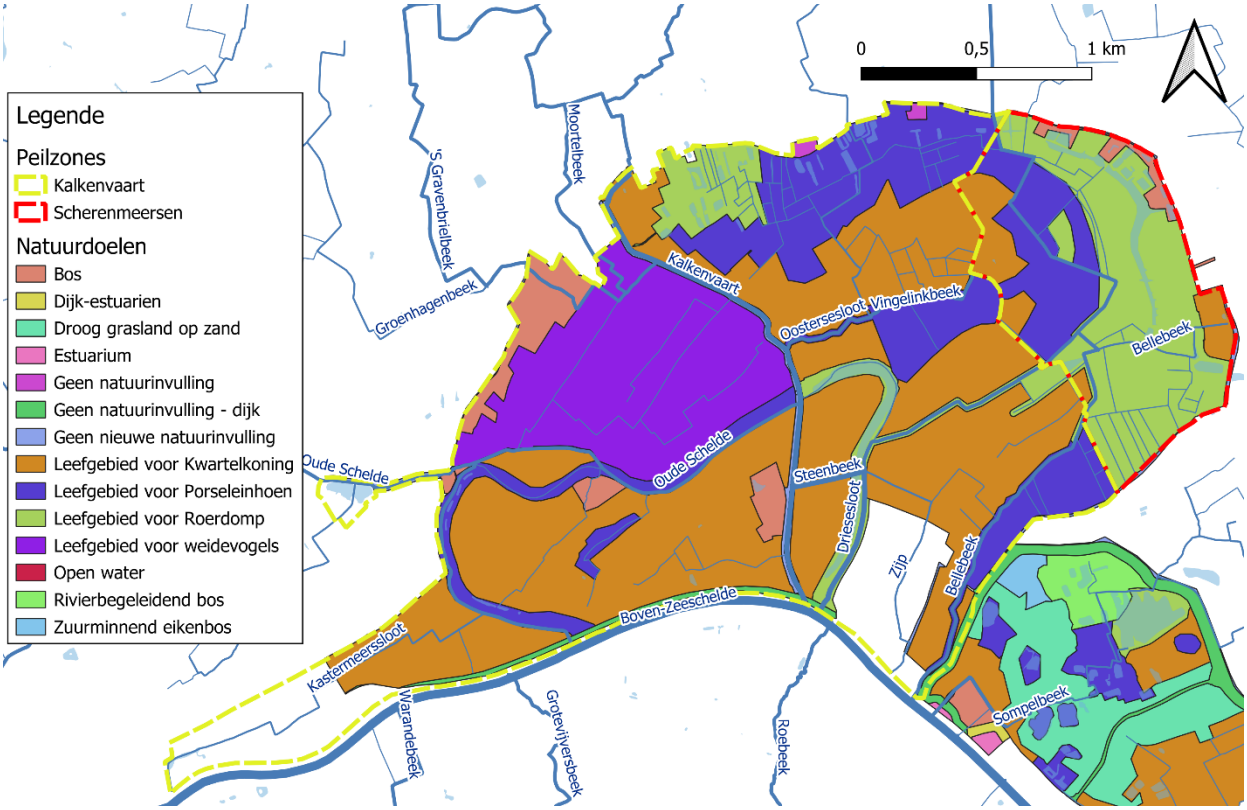
[11] Kalkense Meersen en Heisbroek | Inventaris Onroerend Erfgoed
[12] Kasteel Ter Weiden met kasteelpark - erfgoedobject | Inventaris Onroerend Erfgoed
[13] Kasteel Ter Weiden met kasteelpark – beschermd monument | Inventaris Onroerend Erfgoed

1.2 Geïdentificeerde behoeften

De behoeften worden geïdentificeerd en beschreven om een beeld te schetsen van de belangen die spelen. Zo kan duidelijk gemaakt worden welke afweging er gemaakt werd bij de uiteindelijke keuze van de peilregelingen. Door te kijken naar de behoeften wordt vaak al duidelijk waar er mogelijke oplossingen of uitdagingen liggen. De behoeften zijn een directe input voor de bepaling van het peil per peilzone.

1.2.1 Natuur

De Kalkense Meersen is een uitgestrekte grasvlakte met bloemrijke hooilanden. Het is een vogelrijk gebied waarin talrijke broedvogels, overwinterende watervogels en doortrekkers voorkomen. De vegetatie en het beheer zijn in belangrijke mate afgestemd op weidevogels en rietvogels[14]. Het gebied wordt ingericht als leefgebied voor verschillende vogelsoorten met specifieke instandhoudingsdoelstellingen. Dit wordt gedaan door het leefgebied te creëren van de kapstoksoorten roerdomp, porseleinhoen en kwartelkoning. De realisatie van hun leefgebied betekent de realisatie van een ruim ecosysteem waarin alle doelsoorten gedijen. Naast de doelsoorten is er een specifiek leefgebied afgebakend voor weidevogels. De inrichting van de Kalkense Meersen volgens de natuurdoelen wordt weergegeven in Figuur 8, met in Tabel 3 de geplande oppervlaktes voor de leefgebieden.

Figuur 8: Ruimtelijke realisatie van de natuurdoelen in de Kalkense Meersen.

[14] GRUP – afbakening van de gebieden van natuurlijke en agrarische structuur

Tabel 3: Oppervlakteaandelen van de natuurdoelen in de Kalkense Meersen.

Natuurdoel	Oppervlakte (ha)
Leefgebied roerdomp	100
Leefgebied porseleinhoen	136
Leefgebied kwartelkoning	257
Leefgebied weidevogels	81.8
Bos	21.9
Geen nieuwe natuurinvulling	11.1
Geen natuurinvulling – dijk	4.43
Geen natuurinvulling	1.22

De Kalkense Meersen wordt opgedeeld in twee peilzones met een verschillend peilbeheer om de leefgebieden te creëren van de tot doel gestelde vogelsoorten.

Peilzone 1: Scherenmeersen

De Scherenmeersen wordt voornamelijk ingericht als leefgebied voor de roerdomp en de porseleinhoen. Ze vragen een moerasgebied en rietland met open water.

Het leefgebied van de roerdomp bestaat uit uitgestrekte, voldoende natte rietmoerassen met zuiver water en een stabiele waterstand, die rijk zijn aan overgangszones riet-water en riet-grasland. In de winter komt de soort ook in grote zeggenvegetaties en natte ruigtes voor. Het foerageergebied bestaat uit meer open water, wat minstens 30% van het leefgebied beslaat. De waterdiepte van vijvers en waterlopen dient tot 2.5 m te zijn in het midden en 0.1 – 1 m diep aan minstens één rand. Waterpeilbeheer kan voorzien in periodieke of permanente inundatiezones. Tijdens het broedseizoen is een hoog waterpeil in de rietmoerassen vereist, minstens 20-30 cm boven het maaiveld. Een nog grotere waterdiepte van minstens 50 cm (tot 100 cm) heeft het voordeel dat de rietmoerassen minder snel uitdrogen en dus een stabielere leefomgeving vormen voor de soort. Grote waterpeilschommelingen (> 10 cm) zijn tijdens het broedseizoen niet wenselijk[15].

De porseleinhoen leeft in uitgestrekte, open riet- en zeggenmoerassen met een vrij stabiele, ondiepe waterstand en voldoende droogvallende oevers met slik. Het waterpeil in de broedperiode mag niet hoger komen dan 15 – 30 cm+mv en niet lager zijn dan het maaiveld. Een hoog winterpeil en/of de aanwezigheid van kwelzones zijn ook gewenst. Overstroming in het voorjaar is zeer positief voor deze soort[16]. Voor grondwater geldt dat de GLG ondieper moet liggen dan 20 cm-mv om een geschikt foerageer- en broedhabitat te bekomen. De GVG dient zich in het broedseizoen ongeveer gelijk met of iets boven het maaiveld te bevinden.

De hydrologische vereisten voor het leefgebied van de roerdomp staan weergegeven in Tabel 4, en voor de porseleinhoen in Tabel 5. De natte graslandtypes en moerasvegetaties die belangrijk zijn voor een geschikt leefgebied van de doelsoorten, worden weergegeven in Tabel 6. Ook de kwartelkoning wordt tot doel gesteld langs de randen van de peilzone. De hydrologische vereisten van deze vogelsoort staan gegeven in Tabel 7. De roerdomp, porseleinhoen en kwartelkoning zijn zogenaamde

[15] NICHE modellering Kalkense Meersen (2022)
[16] Porseleinhoen | Natura2000

kapstoksoorten: door het leefgebied voor deze soorten te optimaliseren ontstaat er geschikt leefgebied voor veel andere doelsoorten[17].

Tabel 4: De hydrologische vereisten met betrekking tot het grondwater en het oppervlakteaandeel van het ideale leefgebied van de roerdomp[18]. ">" betekent "boven".

Habitat	GLG	GVG	GHG	Min. Opp.	Max Opp.
Open water	Waterdiepte > 0.5 m	/	/	15%	30%
Aquatisch riet/moeras	> 0.2 m-mv	> 0 m-mv	> 0.2 m+mv	30%	70%
Inundatie riet/moeras	> 0.5 m-mv	/	> 0.2 m-mv	25%	40%

Tabel 5: De hydrologische vereisten met betrekking tot het grondwater en oppervlakteaandeel van het ideale leefgebied van de porseleinhoen[18]. ">" betekent "boven".

	GLG	GVG	GHG	Min. Opp.
Nat grasland/natte ruigte/ moeras	> 0.2 m-mv	> 0.2 m-mv of > 0 m-mv	> 0 m-mv	80%
Ondiep open water (< 0.5 m diep)				10%
Geschikt foerageerbiotoop	> 0.2 m-mv	± 0 m-mv	/	/
Geschikt broedbiotoop	0.2 – 0.4 m-mv	± 0 m-mv	/	/

[17] MER-ontheffing Kalkense Meersen: natuurinrichting en vernieuwing pompgemaal
[18] Ecohydrologische studie van de Kalkense Meersen – rapport grondwatermodel (2023)

Tabel 6: Vegetatietypen uit NICHE-Vlaanderen die belangrijk zijn als leefgebied voor de roerdomp en porseleinhoen[15].

Nederlandse naam	Type
Verbond van Scherpe zegge	Moeras
Moerasspirea - verbond	Moeras
Grote zeggevegetaties met Riet	Moeras
Zilverschoonverbond	Grasland
Dotterbloem - verbond	Grasland
Verbond van Grote vossestaart	Grasland
Glanshaver - verbond	Grasland
Kamgrasland	Grasland
Waterriet	Moeras

Peilzone 2: Kalkenvaart

In de peilzone Kalkenvaart, de Kalkense Meersen zonder de Scherenmeersen, is de belangrijkste doelstelling de realisatie van leefgebied voor de kwartelkoning en weidevogels. Het leefgebied van de kwartelkoning bestaat uit uitgestrekte, open en schrale hooilandcomplexen en vochtige gebieden met een regelmatig overstromingsregime in de winter en het voorjaar. Na mei verkiezen ze grasland dat niet te drassig of geïnundeerd is. Weidevogels verkiezen kruidenrijke graslanden met korte vegetatie en maximale plasdras in vroege voorjaar (april). Ondiep open water of plasdras blijft aanwezig tot in juni.

Hydrologische vereisten voor de kwartelkoning en weidevogels worden weergegeven in Tabel 7 en Tabel 8, respectievelijk. In de peilzone Kalkenvaart kan het grondwater iets dieper wegzakken en meer variëren dan in de Scherenmeersen, hoewel het voorjaarsgrondwaterpeil hier ook tot aan het maaiveld moet komen om aan de ecologische vereisten te voldoen. Vegetatief gezien ligt de focus hier op natte graslanden en ruigten.

Tabel 7: De hydrologische vereisten met betrekking tot het grondwater voor het leefgebied van de Kwartelkoning[18]. ">" betekent "boven".

Habitat	GLG	GVG	GHG
Grasland/ruigte	> 0.5 m-mv	> 0 m-mv	/

Tabel 8: De minimale hydrologische vereisten voor de leefgebieden van weidevogels[18]. ">" betekent "boven".

	GLG	GVG	GHG
Grasland/open water/ruigte	> 0.2 m-mv of > 0.5 m-mv	> 0 m-mv of > 0.2 m-mv	/

Meer concrete doelstellingen luiden als volgt:

- Hoger oppervlakte- en grondwaterpeil realiseren dat tegemoet komt aan de noden van de fauna en flora van de Kalkense Meersen. Hiertoe behoren overstromingen in de winter en het voorjaar.
- Herstellen van het riviergebonden karakter van het gebied waarbij er terug winterse overstromingen mogelijk zijn en er een getijdenafhankelijke afwatering is, waardoor terug permanent natte gronden, moerassen, vochtige en natte hooilanden kunnen ontstaan. Op de Kalkenvaart is een pompgemaal gebouwd dat het waterpeil in de Kalkense Meersen kunstmatig laag houdt. Hierdoor heeft het gebied veel aantrekkelijkheid verloren voor de typische vochtminnende planten en dieren.
- Herstellen van het mesotroof karakter van de veengordel. Essentieel hierbij is het instellen van een gewenst waterpeil, waarbij naar een gunstig evenwicht moet worden gezocht tussen de hoeveelheden kwel- en oppervlaktewater, en waarbij bemesting achterwege moet worden gelaten.
- Het behoud van de bloem- en soortenrijke graslanden van verschillende types die typerend zijn voor de Kalkense Meersen (Dotterbloem-, Glanshaver- en Kamgraslanden). Daarnaast is ook het bekomen van natuurlijke of halfnatuurlijke graslandvegetaties uit soortenarme en weinig waardevolle cultuurgraslanden (ingezaaide graslanden met vnl. Engels raaigras) een must.
- Behoud van soortenrijke ruigtes in de omgeving van de hooilanden en weiden.
- Herstel en uitbreiding van soortenrijke moeras- en waterplantenvegetaties in sloten en turfputten.

1.2.2 Waterveiligheid

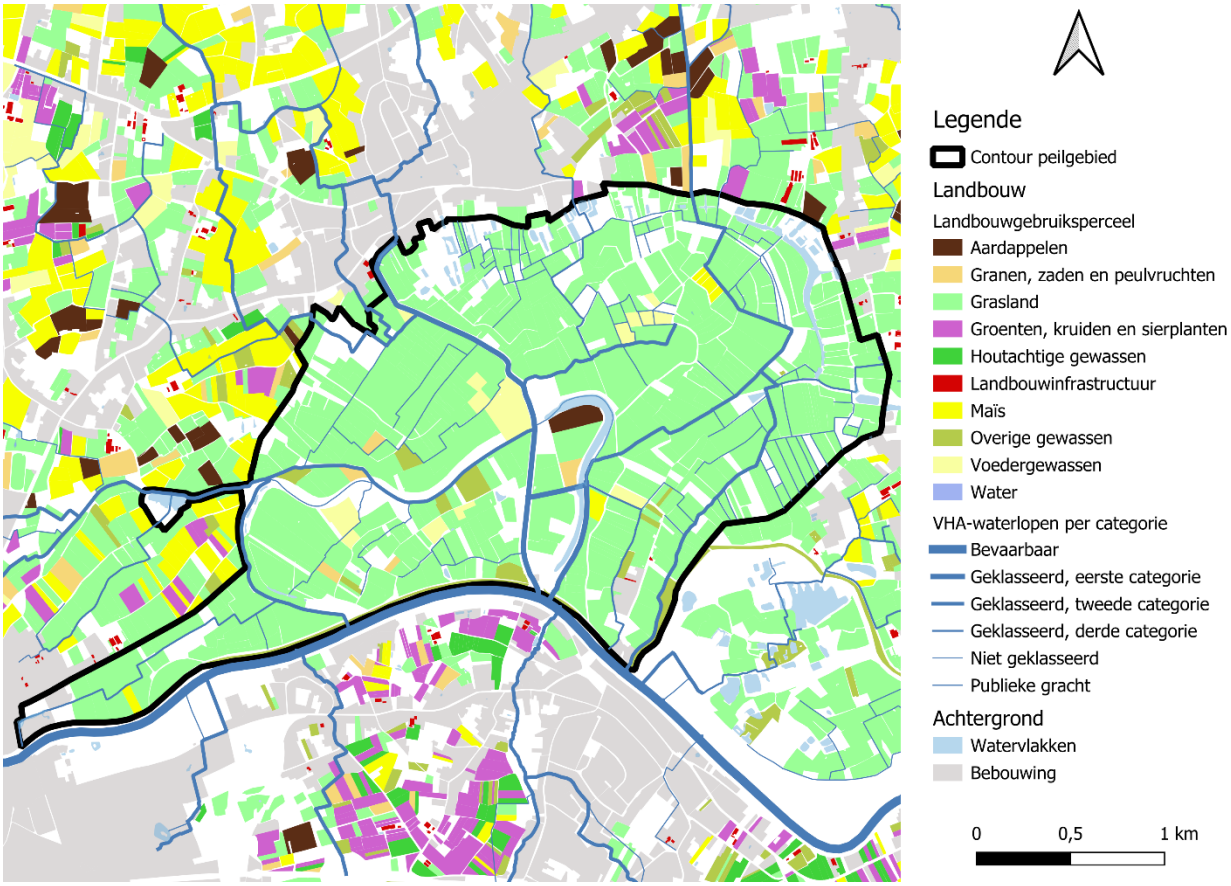
Het herstel van de komberging van de Kalkense Meersen creëert meer waterveiligheid in de regio. Water kan opgeslagen worden in de laaggelegen meersen waardoor omliggende bewonerskernen gespaard blijven van wateroverlast, of dat wateroverlast beperkt blijft in zeer extreme gevallen. De bergingscapaciteit van het gebied bedraagt ongeveer 560.000 m³ bij een peil van 3.5 mTAW.

De geplande bouw van een nieuw pompgemaal op de Kalkenvaart zorgt voor verhoogde afvoermogelijkheden door de sterke verhoging van de gravitaire afvoercapaciteit en een beperkte verhoging van de pompcapaciteit. Het gebied is vandaag kritisch omdat bij hogere peilen de uitval van het pompstation een gevaar is. Bij de nieuwe uitwateringsconstructie vervalt dit risico.

De VMM heeft met het oppervlaktewatermodel van de Kalkenvaart in detail de haalbaarheid van het herstel van de komberging onderzocht. Hierbij was specifiek aandacht voor de randzones van het gebied. Uit dit onderzoek blijkt dat de kans op overstromingsschade bij het aannemen van een waterpeil van 3.5 mTAW niet toeneemt gezien alle bebouwing hoger gelegen is. Nagenoeg alle woningen bevinden zich hoger dan 4.5 mTAW. 7 woningen zijn lager gelegen. De laagste woning bevindt zich op een hoogte van 3.7-3.8 mTAW. Ook met de voorgestelde peilregeling worden deze waterhoogtes niet bereikt. Toch is de monitoring van het grond- en oppervlaktewater buiten het peilgebied wenselijk om neveneffecten van de gewijzigde peilregeling op de omliggende bebouwing tijdig op te sporen, waarbij indien nodig voor aanvullende maatregelen geopteerd kan worden.

1.2.3 Landbouw

Landbouw is een belangrijk landgebruik in de Kalkense Meersen (Figuur 9). Er wordt op een zeer beperkte schaal aan akkerbouw en tuinbouw gedaan. Deze landbouwtypes bevinden zich hoofdzakelijk op de hoger gelegen zandige opduikingen in het gebied, zijnde de Springels (gelegen tussen de Oude Schelde en de huidige Schelde) en Assels (tussen Molenmeers en Langendonk). De teelten in het gebied zijn voornamelijk maïs, wintertarwe en voedergewas (grasklaver). In de rest van het gebied staat landbouw in functie van natuurbeheer. De graslanden worden grotendeels beheerd als permanent hooiland of als hooiland met nabeweiding. ANB en Natuurpunt stellen hun grondgebied binnen de Kalkense Meersen gratis ter beschikking van de landbouwers.

Figuur 9: Landbouwgebruik binnen het peilgebied.

De Kalkense Meersen heeft over het volledige gebied een natuurbestemming. Er bestaat een omvormingsbeheer naar schrale hooilanden, natte graslanden en rietland. Binnen het omvormingsbeheer bestaan omvormingsperiodes waarin landbouwers omvormingscontracten hebben afgesloten met ANB. Hierin staan tal van afspraken, waaronder de mogelijkheid tot mestgift in beperkte zones. Sinds 2025 is er echter een nulbemestingsregel doordat de contracten met de Mestbank afgelopen zijn. De omvormingscontracten tussen landbouwers en ANB liepen in 2025 af, of lopen in de nabije toekomst ten einde. Akkerbouw en tuinbouw zijn bijna volledig verdwenen uit het gebied, op enkele hoger gelegen percelen na. Het Sigmaplan stelt zich tot doel de resterende akkerpercelen te verwerven en om te zetten naar natuur cf. de inrichtingsplannen.

In het gebied moet blijvend worden ingezet op een samenwerking met landbouwers voor het beheer van de graslanden. Natuur blijft de hoofddoelstelling, maar natuurgericht maai- en begrazingsbeheer door landbouwers moet wel mogelijk blijven. Het is noodzakelijk dat de percelen in natuurbeheer bij

landbouwers machinaal bewerkbaar blijven tijdens bepaalde periodes van het jaar. Er dienen goede afspraken gemaakt te worden waarbij eerder afgesloten overeenkomsten en vergoedingen worden gerespecteerd. Er bestaan ook percelen waarbij een pacht of een andere overeenkomst loopt met een andere eigenaar dan ANB of Natuurpunt, of percelen waar de landbouwer zelf eigenaar is. Daarnaast moet ook rekening gehouden worden met de mogelijke impact die een peilverhoging zou kunnen hebben op landbouwpercelen rond het peilgebied. Het gaat hier voornamelijk om de lagergelegen landbouwpercelen (ten opzichte van de hogergelegen rivierduin en dekzandgronden) ten westen van de Wetterstraat, in het westen van het peilgebied. De monitoring van het grond- en oppervlaktewaterpeil langs de omliggende landbouwpercelen is nodig om het effect van de peilverhogingen in de Kalkense Meersen op de vochttoestand van en rond de landbouwpercelen te bestuderen.

Peilzone 1: Scherenmeersen

In deze peilzone wordt landbouw volledig uitgefaseerd. Dit gebied wordt nagenoeg volledig ontwikkeld tot moerasgebied en rietland.

Peilzone 2: Kalkenvaart

In deze peilzone is landbouw nog steeds mogelijk. Dit hoeft niet noodzakelijk voor conflicten te zorgen met natuur aangezien landbouw zich voornamelijk concentreert in de hoger gelegen gebieden en natuur de nattere, lager gelegen gebieden bezet. Landbouwgebruiksdoelen worden in dergelijke gevallen voor een groot deel gestuurd door bv. de bodemtextuur. De kleigronden die voorkomen in een groot deel van het peilgebied zijn minder favorabel voor intensieve landbouwculturen, maar blijven geschikt voor een extensief gebruik door landbouwers als hooiland of hooiweide.

1.2.4 Recreatie

De Kalkense Meersen biedt mogelijkheden voor recreatie. Echter, recreatieve mogelijkheden moeten worden afgestemd op het beoogde peilbeheer en doelstellingen inzake natuurbehoud en waterveiligheid, en niet andersom.

De Kalkense Meersen zijn één van de laatste stiltegebieden in Oost-Vlaanderen. Stiltegebieden zijn gebieden met een relatief laag akoestisch geluidsniveau en een aangenaam akoestisch geluidsklimaat. Dit maakt de Kalkense Meersen ideaal voor recreatie. Door de Kalkense Meersen lopen verschillende verharde en onverharde wegen waarop wandelen en fietsen vrij kan. In Schellebelle, in het zuiden aan de andere kant van Schelde, is er een voetveer om wandelaars de Schelde over te loodsen naar het gehucht Aard, waar wandelingen starten.

Om de verschillende recreatieroutes in goede banen te leiden, plaatste ANB een nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de Kalkenvaart. In het stiltegebied is alleen doorgaand zacht verkeer mogelijk. Een netwerk van recreatieve assen sluit de Kalkense Meersen aan op de omringende natuurgebieden tussen Dendermonde en Gent.

2 Peilafspraken

Het doel is te streven naar vergroting van de veerkracht en doelmatigheid van het watersysteem door te zorgen voor een robuuste inrichting en peilregeling. Door de peilen en maatregelen te bespreken per peilzone wordt voor een differentiatie gezorgd die zo optimaal mogelijk afgestemd wordt op de behoeften.

Waar de kunstwerken het toelaten, wordt voor een flexibel peilbeheer gekozen. Het waterpeil wordt zoveel mogelijk binnen een marge geregeld. Hiermee kan worden ingespeeld op de weersverwachting. Het flexibele peil wordt als bandbreedte vastgelegd in het peilbesluit.

Hieronder worden eerst de streefpeilen besproken samen met eventuele onderliggende argumentatie, daarna worden de maatregelen die nodig zijn om die streefpeilen te realiseren concreet gemaakt.

Om de werkbaarheid en veranderende condities te kunnen handhaven wordt niet gewerkt met één absoluut streefpeil. Dit vooral omdat we soms met drogere of nattere condities te maken krijgen. Op dat moment moet er een mogelijkheid zijn voor de beheerder om te anticiperen op bijvoorbeeld voorspellingen. Vandaar dat de meeste streefpeilen die worden aangehaald in de vorm van een band worden aangegeven. Daarbinnen is er dan de vrijheid om de doelstellingen maximaal te kunnen realiseren.

2.1 Peilregelingen

De Kalkense Meersen wordt quasi volledig ingericht in functie van natuur. Het peilbeheer focust daarom op het bereiken van de ideale vochttoestand voor het tot stand brengen van de leefgebieden van de Natura 2000-doelsoorten. Daarbovenop wordt de komberging van de Kalkense Meersen gebruikt om waterveiligheid te creëren.

2.1.1 Peilzone 1: Kalkenvaart

Peilzone Kalkenvaart wordt ontwikkeld tot leefgebied van de kwartelkoning en weidevogels. De hydrologische vereisten voor deze leefgebieden worden weergegeven in §1.2.1. De kwartelkoning vereist regelmatige overstromingen in de winter en het voorjaar. Na mei verkiest de soort grasland dat niet te drassig of geïnundeerd is. Dezelfde vereisten gelden ook voor weidevogels, waarbij in de zomer het grondwater niet te diep wegzakt. In de peilzone Kalkenvaart kan het grondwater iets dieper wegzakken en meer variëren dan in de Scherenmeersen, hoewel het winter- en voorjaarsgrondwaterpeil hier ook tot aan het maaiveld moet komen om aan de ecologische vereisten te voldoen.

De voorgaande noden worden vertaald naar een bandbreedte van 3.20 – 3.50 mTAW. Hiermee wordt een vochtig gebied gecreëerd met voldoende ruimte om respectievelijk natte en droge periodes op te vangen. Binnen dit bereik kunnen zowel natte omstandigheden gecreëerd worden die gewenst zijn in de winter en het voorjaar, alsook de iets drogere omstandigheden in de zomer. Ook is het binnen dit bereik mogelijk om de kom van de Kalkense Meersen te gebruiken om water van hogergelegen bebouwde gebieden op te vangen.

In droge periodes is het niet gegarandeerd dat een minimumpeil van 3.20 mTAW kan aangehouden worden. Wel bestaat de mogelijkheid om Scheldewater in te laten om ervoor te zorgen dat het oppervlaktewaterpeil niet onder het minimumpeil zakt. Deze mogelijkheid kan enkel overwogen worden indien de waterkwaliteit voldoende goed is (zie §2.2.1).

De referentiepeilmeter, die dient om het waterpeil in deze peilzone te monitoren, is de peilmeter op het pompgemaal.

Tabel 9: Bandbreedte peilzone Kalkenvaart.

Periode	Bandbreedte (mTAW)
01/01 – 31/12	3.20 – 3.50

2.1.2 Peilzone 2: Scherenmeersen

Deze peilzone wordt ingericht als moerasgebied en rietland met open water om een geschikt leefgebied te creëren voor de roerdomp en de porseleinhoen. De specifieke vereisten voor deze doelsoorten zijn opgelijst in §1.2.1. De doelsoorten vereisen een nat leefgebied met een grondwaterpeil dat in de winter en het voorjaar op of boven het maaiveld ligt, en net onder het maaiveld ligt in de zomer. In het broedseizoen is specifiek een grondwaterpeil vereist dat boven het maaiveld ligt. De soorten wensen een stabiele grondwaterstand, dus grote schommelingen dienen vermeden te worden.

Een peil van 3.40 mTAW wordt bijgevolg ingesteld in de Scherenmeersen, zowel in het noordelijke als zuidelijke deel. Hier wordt hoofdzakelijk gestreefd naar een gecombineerd leefgebied van de roerdomp en de porseleinhoen waardoor deze zone zal worden ingenomen door rietkragen, open water en moerasvegetatie. In een NICHE studie van de Kalkense Meersen (2022) werd een vernattingsscenario doorgevoerd waarbij het waterpeil werd opgestuwd tot 3.40 mTAW om te bestuderen wat het effect van een grondwaterstijging is op de potenties van de doelvegetaties in deze peilzone. In dit scenario stijgt de potentie voor Aquatisch riet en Grote zeggevegetaties met Riet, twee moerasvegetaties die fundamenteel zijn voor het leefgebied van de roerdomp en de porseleinhoen. Over het algemeen creëert het vernattingsscenario een ruimtelijk meer evenwichtige verdeling van de verschillende potenties voor moerasvegetaties. De potentieverdeling in deze situatie laat toe om centraal in de Scherenmeersen aaneengesloten moerassen te creëren, met overgangen tussen open water, aquatisch- en innundatieriet, grote zeggevegetaties en natte ruigtes, met andere woorden een geschikt leefgebied voor de doelsoorten. Een bandbreedte van 3.40 – 3.50 mTAW wordt aangehouden als gevolg van de toekomstige inrichting van de Scherenmeersen (zie §2.2.2) en de geplande peilregeling in peilzone Kalkenvaart (zie §2.1.1). Een maximumpeil van 3.50 mTAW is laag genoeg om geen overstromingsrisico te veroorzaken voor de omliggende bebouwing.

De referentiepeilmeter, die dient om het waterpeil in de peilzone te monitoren, is voor het noordelijke deel van de Scherenmeersen voorlopig de peillat op de Driesesloot en voor het zuidelijke deel de peillat in de Bellebeek. In de toekomst wordt de installatie van twee nieuwe limnigrafen voorzien (geschatte locaties zijn aangeduid op Figuur 10). Deze zullen vanaf dan fungeren als referentiepeilmeters voor peilzone Scherenmeersen.

Het is overigens belangrijk te vermelden dat in droge periodes wordt gestreefd naar het aanhouden van een streefpeil van 3.40 mTAW, maar dat dit niet kan worden gegarandeerd.

Tabel 10: Bandbreedte peilzone Scherenmeersen.

Periode	Bandbreedte
01/01 – 31/12	3.40 – 3.50 mTAW

2.2 Peilinstellingen constructies

Om de peilregelingen vastgelegd in sectie 2.1 te realiseren moet de waterbeheersingsinfrastructuur in het peilgebied overeenkomstig worden ingesteld. De standaardinstelling is de normale instelling van het kunstwerk. Bij een pomp kan dit zowel aanslag- als afslagpeil zijn en de pompcapaciteit, bij een stuw een bepaalde hoogte in mTAW. Het dynamisch peilbeheer geeft de waterloopbeheerder een bereik waarbinnen deze aanpassingen kan doen. Dit heeft het voordeel dat een peil kan worden ingesteld om het gebied op bepaalde weersvoorspellingen voor te bereiden.

2.2.1 Peilzone 1: Kalkenvaart

Het oppervlaktewaterpeil in peilzone Kalkenvaart wordt voornamelijk geregeld door het pomgemaal op de Kalkenvaart. Dit gemaal functioneert momenteel op zijn maximale peilinstelling, namelijk een aanslagpeil van 3.06 mTAW. Er wordt gepompt met een maximale capaciteit van 8.2 m^3/s. In deze peilzone wordt er echter tot doel gesteld om minimaal een peil van 3.20 mTAW aan te houden. Om de mogelijkheid te hebben om een hoger waterpeil aan te nemen wordt een nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart gebouwd. De bouw start in 2026. De beoogde peildoelstellingen (zie §2.1.1) zullen pas na de ingebruikname van de nieuwe uitwateringsconstructie gerealiseerd kunnen worden.

Tabel 11: Huidige peilinstellingen pompgemaal Kalkenvaart.

Periode	Aanslagpeil (mTAW)	Afslagpeil (mTAW)
01/01 – 31/12	3.06 mTAW	2.96 mTAW

Na ingebruikname van de nieuwe uitwateringsconstructie (met een maximale pompcapaciteit van 9 m^3/s) op de Kalkenvaart wordt maximaal ingezet op gravitaire ontwatering via de stuw. Een minimaal peil van 3.20 mTAW wordt aangehouden om de beoogde peildoelstellingen te realiseren. Tussen 3.20 mTAW en 3.50 mTAW is komberging mogelijk. Vanaf 3.50 mTAW wordt het pompgemaal ingezet om een verdere stijging van de peilen te voorkomen.

Tabel 13: Geplande peilinstellingen van de nieuwe uitwateringsconstructie Kalkenvaart.

Periode	Stuw uitwateringsconstructie	Pompgemaal	
	Regelpeil stuw (mTAW)	Aanslagpeil (mTAW)	Afslagpeil (mTAW)
01/01 – 31/12	3.20 mTAW	3.50 mTAW	3.20 mTAW

In periodes van zeer hevige neerslag of hoge peilen op de Schelde kan door de waterbeheerders beslist worden om voor een aangepaste peilregeling van de kunstwerken te zorgen om overstromingsschade aan woningen en infrastructuur te beperken. De gouverneur kan, in periodes dat het rampenplan in werking is, hiertoe specifieke bevelen geven.

In periodes van droogte en wanneer het minimumpeil (3.20 mTAW) niet bereikt wordt, bestaat de mogelijkheid om water vanuit de Schelde in te laten om verdroging te beperken. Dit kan onder strikte voorwaarden:

- de kwaliteit moet voldoende goed zijn;
- noodzakelijk om de beoogde peilen te handhaven;

- de inname moet steeds beperkt worden zodat peilverhogingen van meer dan 5 cm vermeden worden.

De inlaat wordt dus vooral ingezet om het verlies aan water door onder meer evapotranspiratie te compenseren en hierdoor peildalingen te voorkomen. Bij inname is er steeds overleg tussen de waterbeheerders en het Agentschap voor Natuur en Bos.

Daarnaast kan ook in beperkte mate water ingelaten worden om selectief getijdetransport (SGT) mogelijk te maken in functie van vismigratie tussen de Schelde en de Kalkenvaart.

In het oostelijke deel van de peilzone worden mogelijks drie nieuwe vistrappen geïnstalleerd die een tussenzone creëren tussen de peilzones Scherenmeersen en Kalkenvaart. Deze zone zou echter een tijdelijke functie hebben en verdwijnt zodra de nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart in werking treedt. Tot dan zou hier een hoger waterpeil kunnen worden ingesteld om betere omstandigheden te creëren voor de porseleinhoen en kwartelkoning. De drie vistrappen zouden voor een peil van 3.15 mTAW zorgen. Wanneer de nieuwe uitwateringsconstructie in gebruik wordt genomen, wordt een peil van 3.20 mTAW ingesteld. Bijgevolg zouden de vistrappen permanent verdrinken en hebben ze geen functie meer. Of de vistrappen al dan niet geplaatst zullen worden, hangt af van de realisatietermijn van de nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart.

Tabel 12: Peilinstellingen van de potentieel te plaatsen vistrappen die het waterpeil in de tussenzone bepalen.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)
Nieuwe vistrap Driesesloot	01/01 – 31/12	3.15
Nieuwe vistrap Zijp	01/01 – 31/12	3.15
Nieuwe vistrap Bellebeek	01/01 – 31/12	3.15

Afwaarts van de tussenzone wordt het waterpeil in de Driesesloot en Bellebeek bepaald door de bestaande vistrappen in de Driesesloot en de Bellebeek. De Bellebeek staat in de huidige situatie in verbinding met de Driesesloot, dewelke op zijn beurt in verbinding staat met de Kalkenvaart. Een gravitaire afwatering van deze laatste waterloop naar de Driesesloot moet gegarandeerd blijven. Het huidige pompgemaal op de Kalkenvaart kan maximaal een aanslagpeil van 3.06 mTAW en een afslagpeil van 2.96 mTAW aannemen waardoor het huidig peil van 2.95 mTAW op de Driesesloot aangehouden moet blijven om een gravitaire afwatering te verzekeren. Een iets hoger waterpeil kan aangehouden worden in de Bellebeek, maar om zoveel mogelijk water in deze waterloop te behouden en zo weinig mogelijk gravitaire afwatering naar de Driesesloot te hebben wordt de huidige instelling van 3.00 mTAW behouden.

Tabel 13: Peilinstellingen van de uitwateringsconstructies op de Bellebeek en Driesesloot in de huidige situatie waarin de inrichtingswerken in de Scherenmeersen en de vernieuwing van de uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart nog niet zijn uitgevoerd.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)
Vistrap Driesesloot	01/01 – 31/12	2.95
Vistrap Bellebeek	01/01 – 31/12	3.00

Om de nieuwe peilregeling in peilzone Kalkenvaart mogelijk te maken wordt de afwaartse vistrap in de Bellebeek verhoogd tot een vaste peilinstelling van 3.20 mTAW. Hetzelfde geldt voor de afwaartse vistrap op de Driesesloot zodat de peilregeling op deze waterloop in overeenstemming is met de regeling op de Kalkenvaart.

Tabel 14: Peilinstellingen van de uitwateringsconstructies op de Driesesloot en Bellebeek na vernieuwing van de uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)
Vistrap Driesesloot	01/01 – 31/12	3.20
Vistrap Bellebeek	01/01 – 31/12	3.20

Het waterpeil in het uiterst westelijke deel van de peilzone wordt mede geregeld door de uitwateringsconstructie op de westelijke tak van de westelijke Oude Schelde. Deze constructie watert de bewonerskern van Overschelde af, alsook water afkomstig van de RWZI van Overschelde. Daarnaast wordt in de Kastermeersen en Springels gestreefd naar de ontwikkeling van het leefgebied van de kwartelkoning. Deze soort wenst regelmatige overstromingen in de winter en het voorjaar, maar verkiest minder drassig grasland in de zomer. In de huidige situatie staat de westelijke tak niet in verbinding met de rest van de westelijke Oude Schelde, maar in de toekomst wordt een verbinding voorzien zodat het oppervlaktewaterpeil van deze waterloop onder invloed komt te staan van de uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart. Een overeenkomstige regeling kan zo gehanteerd worden.

Rekening houdend met voorgaande zaken zou in de westelijke tak van de westelijke Oude Schelde een standaardpeil van 3.20 mTAW aangenomen moeten worden. Een licht hoger peil dan 3.20 mTAW kan ook ingesteld worden om gravitaire afwatering naar de Kalkenvaart te stimuleren. Een maximaal peil van 3.50 mTAW vormt geen problemen i.v.m. wateroverlast aangezien Overschelde voldoende hoog gelegen is. Deze peilinstellingen kunnen echter niet gehanteerd worden door de aanwezige uitwateringsconstructie doordat een opstuwing tot 3.20 mTAW de dienstwegen van de Vlaamse Waterweg onder water zet. Om een peilverhoging in de westelijke tak van de westelijke Oude Schelde, en dus in peilzone Kalkenvaart, te realiseren, zal opwaarts van de langsgracht naast de onverharde dienstweg een nieuwe stuwconstructie geplaatst moeten worden. De bestaande uitwateringsconstructie neemt een peil van 3.00 mTAW aan zodat de dienstwegen beschikbaar blijven.

Tabel 15: Peilinstelling nieuwe constructie in de westelijke Oude Schelde na vernieuwing van de uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)
Nieuwe stuwconstructie westelijke Oude Schelde	01/01 – 31/12	3.20

Tabel 16: Peilinstelling bestaande uitwateringsconstructie in de westelijke Oude Schelde na vernieuwing van de uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)
Uitwateringsconstructie westelijke Oude Schelde	01/01 – 31/12	3.00

Verder bevindt er zich op de Vingelinkbeek centraal in het peilgebied, net opwaarts van de monding in de Kalkenvaart, een vistrap. Deze constructie stuwt het water op in deze waterloop en in de Oostersesloot. De gebieden rondom deze waterlopen vormen het leefgebied van de kwartelkoning, het dichtst bij de constructie, en de porseleinhoen. In de winter en in het voorjaar zijn natte condities gewenst, waarbij het (grond)water boven het maaiveld staat voor de porseleinhoen en er regelmatige

overstromingen gewenst zijn voor de kwartelkoning. In de zomer dient het grondwater dicht tegen het maaiveld te staan voor de porseleinhoen, maar mag dit iets dieper wegzakken voor de kwartelkoning. Aangezien de vistrap niet-regelbaar is, blijft jaarrond een waterpeil van 3.05 mTAW aangehouden. Bij de ingebruikname van de nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart wordt een minimumpeil van 3.20 mTAW nagestreefd. Bijgevolg zal de vistrap in de Vingelinkbeek verdrinken en heeft ze verder geen functie meer. Door de peilverhoging zal beter vorm gegeven worden aan de leefgebieden van de porseleinhoen en kwartelkoning.

Tabel 17: Peilinstelling vistrap Vingelinkbeek.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)
Vistrap Vingelinkbeek	01/01 – 31/12	3.05

Ten slotte bevindt zich een vistrap in een regenwatergracht in Kalken net voor diens uitmonding in de Kalkenvaart. Dit diende om de stroomopwaartse zone niet te laten ontwateren bij lagere waterstanden op de Kalkenvaart ten tijde van de lagere pompinstelling dan 3.00 mTAW. Dit is in de huidige situatie minder belangrijk geworden en de vistrap zal in de toekomst zijn functionaliteit volledig verliezen bij een peilinstelling van 3.20 mTAW op de Kalkenvaart.

2.2.2 Peilzone 2: Scherenmeersen

In peilzone Scherenmeersen kan het peil momenteel enkel geregeld worden door de uitwateringsconstructies op de Driesesloot en Bellebeek. De vaste vistrappen, die deel uitmaken van de uitwateringsconstructies, fungeren als stuw waardoor het opwaarts peil wordt bepaald door de hoogte van de vistrap. ANB plant om bijkomende vistrappen in deze beken te installeren om het peil beter te kunnen regelen in peilzone Scherenmeersen, zoals weergegeven in sectie 1.1 deel a). Omdat de instellingen van de uitwateringsconstructies na de uitvoering van deze werken het peil van peilzone Kalkenvaart gaan regelen, werden ze hiervoor (zie §2.2.1) reeds besproken.

De Scherenmeersen wordt in de nieuwe situatie afgeschermd van de rest van het peilgebied door een dijk. In deze dijk zitten twee vistrappen, één op de Driesesloot en één op de Bellebeek. De Scherenmeersen wordt zelf ook gescheiden in een grote noordelijke en kleine zuidelijke zone. Een verbinding tussen deze twee bestaat via een schotbalkstuw. Deze constructie heeft een minimale instelling van 3.10 mTAW en een maximale van 3.60 mTAW. Er kunnen maximaal twee schotbalken in geplaatst worden. In tijden van hoog water kan een teveel aan water overlopen naar een rietzone met open water dat opwaarts van de dijk gelegen is. Water kan van de noordelijke zone naar de rietzone overlopen via een noodoverlaat. Ook kan water van de rietzone naar de tussenzone tussen de Scherenmeersen en peilzone Kalkenvaart (of naar peilzone Kalkenvaart na plaatsing van de nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart) stromen via een andere noodoverlaat.

In de Scherenmeersen wordt een streefpeil van 3.40 mTAW vooropgesteld om een ideaal leefgebied te creëren voor de roerdomp en porseleinhoen. Hierdoor worden de vistrappen in de dijk op de Driesesloot en Bellebeek ingesteld op een peil van 3.40 mTAW De schotbalkstuw tussen deze twee zones wordt standaard op een peil van 3.60 mTAW gezet, maar kan in tijden van hoogwater verlaagd worden naar 3.35 of 3.10 mTAW. Water stroomt over de overstorten bij een peil van 3.45 mTAW.

Tabel 18: Peilinstellingen peilzone Scherenmeersen.

Constructie	Periode	Standaardinstelling (mTAW)	Instellingsbereik regelpeil stuw (mTAW)
Nieuwe vistrap dijk Driesesloot	01/01 – 31/12	3.40	/
Nieuwe vistrap dijk Bellebeek	01/01 – 31/12	3.40	/
Schotbalkstuw Scherenmeersen	01/01 – 31/12	3.60	3.10 – 3.60
Noodoverlaat dijk noordelijk - rietzone	01/01 – 31/12	3.45	/
Noodoverlaat dijk rietzone - tussenzone	01/01 – 31/12	3.45	/

In tijden van droogte en wanneer het streefpeil van 3.40 mTAW in de Scherenmeersen niet kan aangehouden worden, bestaat de mogelijkheid om water vanuit de Schelde in te nemen in de Scherenmeersen. Via de uitwateringsconstructies op de Driesesloot en de Bellebeek komt Scheldewater het peilgebied binnen om vervolgens via terugslagkleppen in de vistrappen opwaarts naar de Scherenmeersen te migreren. Deze terugslagkleppen laten de instroming van Scheldewater naar opwaarts gelegen gebieden toe, maar verhinderen een afwaartse afstroming. Bij inlaat van Scheldewater moet de waterkwaliteit voldoende goed zijn (zie §2.2.1).

2.2.3 Afwijkingen

Alle betrokken partijen kunnen verzoeken om, vanwege bijzondere omstandigheden of omwille van het beheer van de percelen, tijdelijk af te wijken van de in hoofdstuk 2.1 beschreven peilregelingen en in hoofdstuk 2.2 peilinstellingen van de constructies. Deze afwijkingsvragen worden beoordeeld door de Vlaamse Milieumaatschappij en voor de waterlopen 2° en 3° cat door de Polder van Belham.

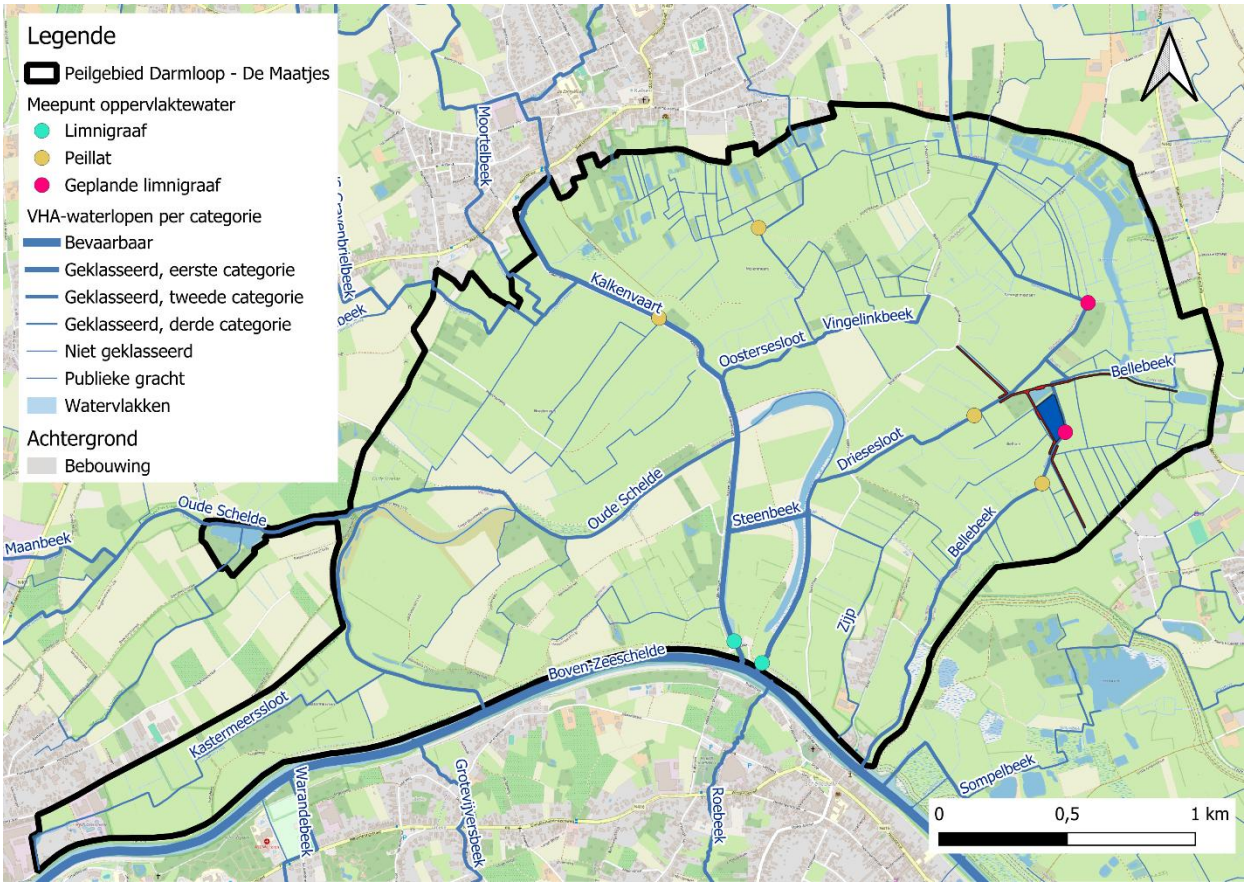
De Vlaamse Milieumaatschappij en de Polder van Belham rapporteren over de afwijkingen aan alle betrokken stakeholders.

d) Meetpunten in het gebied

Om de peilen en de effecten van een peilregeling te kunnen evalueren zijn metingen nodig. Zo kan ook het effect van het raamakkoord worden vergeleken met de situatie vóór de invoering van het peilprotocol. De verschillende meetpunten van het oppervlaktewater in het gebied bevinden zich op volgende locaties (Figuur 10):

- Pompstation Kalkenvaart (limnigraaf)
- Afwateringsconstructie Driesesloot (limnigraaf)
- Peillatten in de Kalkenvaart, Driesesloot, Bellebeek en Oostersesloot

Er wordt gepland om twee nieuwe limnigrafen te plaatsen in de Bellebeek om het waterpeil in peilzone Scherenmeersen te monitoren na uitvoering van de inrichtingswerken in de Scherenmeersen.

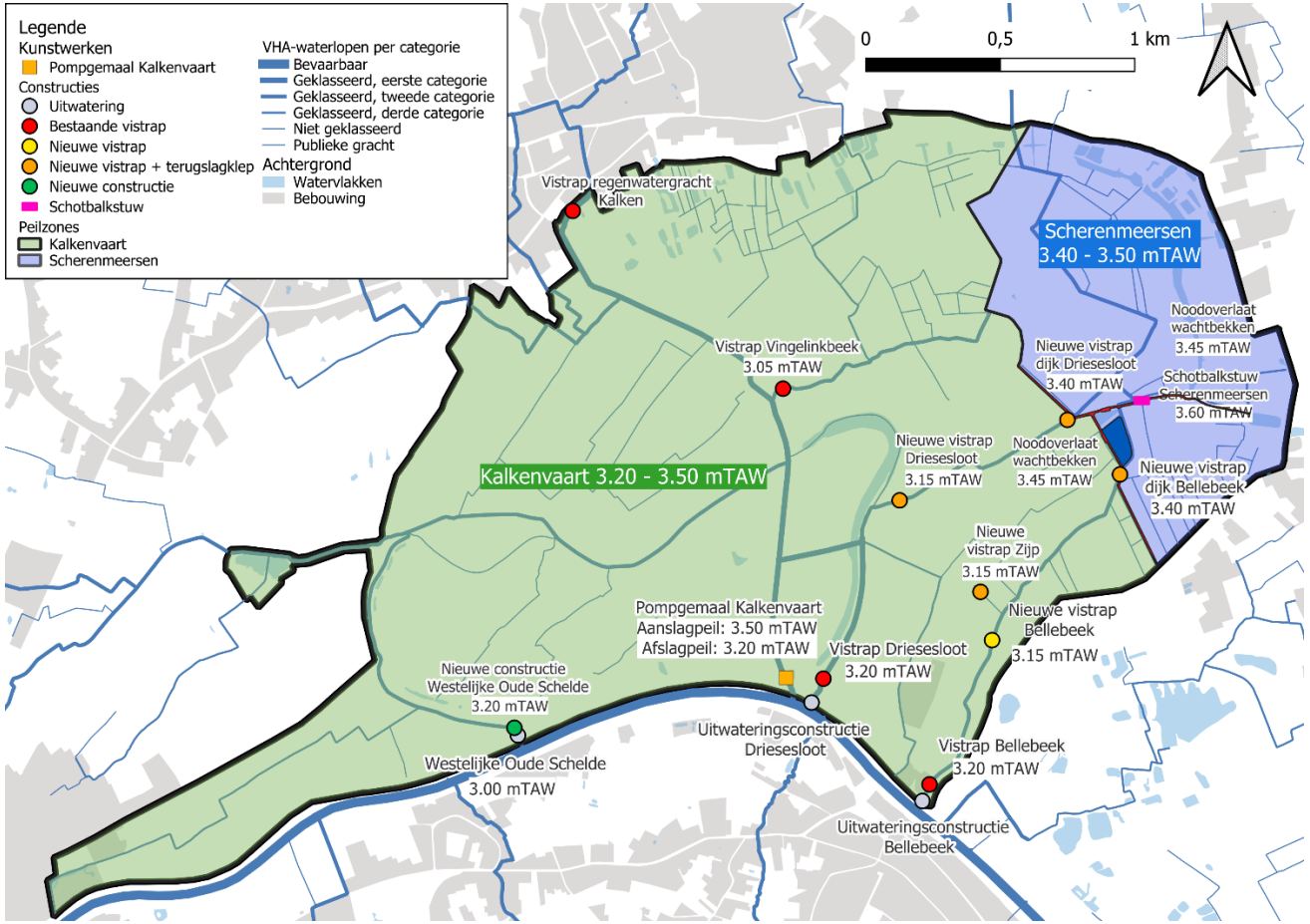
Figuur 10: Meetpunten van het oppervlaktewaterpeil in het peilgebied Darmloop – De Maatjes.

3 Aanpassingen ten opzichte van vorig peilbesluit

Er is geen voorgaand peilbesluit opgemaakt voor peilgebied Kalkense Vaart. Wel verschilt de peilregeling uit dit peilbesluit met het huidige peilregime. De optimalisaties t.o.v. de bestaande peilregeling zijn de volgenden:

- Na de realisatie van de nieuwe uitwateringsconstructie op de Kalkenvaart wordt maximaal gebruik gemaakt van de gravitaire afvoermogelijkheden. Hierbij wordt een tijdelijke komberging in het gebied voorzien. Via deze komberging kan water beter geborgen worden in de Kalkense Meersen. Dit is positief voor de realisatie van de waterveiligheid in het stroomgebied.
- Er wordt met de nieuwe peilen vormgegeven aan de gewenste leefgebieden van de doelsoorten in de Kalkense Meersen. Hiertoe wordt een peilverhoging voorzien.
- De uitlaten op de Driesesloot, Bellebeek en de westelijke Oude Schelde worden afgestemd op de peilregeling van de Kalkenvaart.

4 Peilkaart en begrenzing van het gebied

Figuur 11: Peilkaart met de streefpeilen en instellingen van constructies.

5 Knelpunten en Actieplan

5.1 Overzicht van knelpunten

Hierna volgt een lijst met knelpunten die met de bestaande inrichting van het gebied, met de bestaande regelbare of vaste constructies en de huidige inrichting en het beheer van de waterlopen en grachten niet of niet volledig opgelost kunnen worden.

Tabel 19: Lijst van knelpunten voor de inwerkingtreding van het peilbesluit.

Knelpunt	Beschrijving
Tekortkoming pompgemaal Kalkenvaart	Om het gewenste waterpeil te kunnen bereiken in de peilzone Kalkenvaart moet het pompgemaal vervangen worden door een nieuwe uitwateringsconstructie.
Te lage peilen peilzone Scherenmeersen	Het waterpeil kan in de Scherenmeersen momenteel enkel gecontroleerd worden via de uitwateringsconstructies op de Driesesloot en Bellebeek. Dit leidt echter niet tot een gerichte vernatting van de Scherenmeersen, maar tot een vernatting langs de volledige loop van deze waterlopen, terwijl dit afwaarts van de peilzone niet per se gewenst is. De mogelijkheid tot een gerichte peilregeling in de Scherenmeersen ontbreekt.
Te lage peilinstelling Driesesloot, Bellebeek en Westelijke Oude Schelde	De hoogtes van de lozingsmogelijkheden langs de Driesesloot, Bellebeek en westelijke tak van de westelijke Oude Schelde moeten worden afgestemd op de peilregeling van de Kalkenvaart.
Geen peilmeters in Scherenmeersen	Na de herinrichting van de Scherenmeersen kan het oppervlaktewaterpeil er niet gemonitord worden door de afwezigheid van peilmeters.
Nood aan monitoring effect peilverhoging op gebied buiten natuurgebied	Gezien de zones buiten het peilgebied hoger gelegen zijn wordt hier geen effect van een peilstijging verwacht. Het is echter belangrijk om via gerichte monitoring hier zekerheid te creëren. Hetzelfde geldt voor de bestemde landbouwzones binnen het peilgebied. Een monitoringnetwerk van de grondwaterstand in deze zones ontbreekt momenteel waardoor mogelijke knelpunten minder snel opgemerkt kunnen worden dan nodig.

5.2 Actieplan

In het actieplan worden de maatregelen opgesomd die de knelpunten in de bovenstaande tabel moeten oplossen.

Tabel 20: Lijst van voorgestelde actiepunten en de aangeduide trekkende partner om de knelpunten zoals hierboven beschreven op te lossen.

Knelpunt	Maatregelen	Trekker	Termijn	Kost
Tekortkoming pompgemaal Kalkenvaart	Plaatsing nieuwe uitwateringsconstructie	VMM	2026-2029	
Te lage peilen peilzone Scherenmeersen	Plaatsing vistrappen en dijk	ANB	2026	
Te lage peilinstelling westelijke Oude Schelde	De monding van de westelijke tak van de westelijke Oude Schelde moet (al dan niet structureel) aangepast worden zodat het minimale peil afgestemd wordt op de peilregeling van de Kalkenvaart.	ANB i.s.m. DVW	2027-2028	
Te lage peilinstelling Driesesloot en Bellebeek	Bijkomende vistrappen op de visdoorgangen van de Driesesloot en de Bellebeek moeten gerealiseerd worden zodat het minimale peil afgestemd wordt op de peilregeling van de Kalkenvaart.	VMM	2027-2028	
Geen peilmeters in Scherenmeersen	Plaatsing digitale peilmeters	VMM	2027	
Nood aan monitoring effect peilverhoging op gebied buiten natuurgebied	Plaatsing monitoringnetwerk grondwater	ANB	Zo snel mogelijk	

6 Timing peilregelingen

Aangezien het peilbesluit een robuust watersysteem tracht te creëren is het van belang dit zo snel mogelijk in voege te laten treden. In kader hiervan kan gestart worden met het onderzoek naar of de uitvoering van de actiepunten om de aanwezige knelpunten in het peilgebied op te lossen. Wanneer de gebiedsinrichting in de Scherenmeersen vervolledigd is, is het belangrijk om het waterpeil niet onmiddellijk te laten stijgen. Om een gewenst leefgebied te creëren voor de doelsoorten moet het waterpeil gefaseerd verhoogd worden zodat de doelvegetatie ruimte en tijd heeft om te ontwikkelen. Dit kan enkel bij een geleidelijke overgang naar een natte omgeving.

© Antea Group 2026

Zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Antea Group mag geen enkel onderdeel of uittreksel uit deze tekst worden weergegeven of in een elektronische databank worden gevoegd, noch gefotokopieerd of op een andere manier vermenigvuldigd.